№ 41 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

קיינט 6 זייטען

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 10057, פון אַדמיניסטראַציע 10047.

מאָנטאָג, פ׳ יתרו, י״ט שבט תר״צ | 17 lutego 1930 r. | 23-טער יאהרגאַנג.

סיים-מאַרשאַלעק אָפּגעגעבען ערקלערונגען

פאַר דער קאָמיסיע אויסצופאָרשען די געשעהענישען פון 31. אָקטאָבער

אין די פּאָליטישע קרייזען איז מען זעהר געשפּאַנט וועגען אינהאַלט פון די ערקלערונגען

וואַרשאַ, 16 פעבר. (טעל.) סיים-מאַרשאַלעק דאַשינסקי האָט שוין אָפּגעגעבען זיינע ערקלערונגען פאַר דער קאָמיסיע אויסצופאָרשען די געשעהענישען פון 31 אָקטאָבער. דער אינהאַלט פון זיינע ערקלערונגען איז לעת עתה נישט בעקאַנט. אין די וואַרשאַווער פּאָליטישע קרייזען אינטערעסירט מען זיך זעהר שטאַרק מיט דאַשינסקי׳ס ערקלערונגען צוליב׳ן בריף וועגען זעלבען ענין פון מאַרשאַל פּילסודסקי.

אינטערפּעלאַציע פון דעפּ. האַרטגלאַס צום בילדונגס-מיניסטער

וועגען לעהרער פאַר יודישער רעליגיע

וואַרשאַ, 16 פעברואַר (טעל.) דעפּוטאַט האַרטגלאַס האָט זיך געווענדעט מיט אַן אינטערפּעלאַציע צום בילדונגס-מיניסטער וועגען לעהרער פאַר יודישער רעליגיע אין די שולען. אין דער אינטערפּעלאַציע פערופט זיך דעפּ. האַרטגלאַס אויף די ווערטער פון בילדונגס-מיניסטער אין סיים, אַז די יודישע שולען ווערען נישט בע׳עול׳ט און דערצעהלט אַ פאַקט וועגען אַ שולע אין קאָזשעניץ, וואו עס איז נישט אַנגאַזשירט געוואָרען קיין לעהרער פאַר יודישער רעליגיע צוליב מאַנגעל אין געלד, בעת פאַר דער קאַטוילישער רעליגיע זענען דאָרט פערהאַן אַזש 2 לעהרער. דעפּ. האַרטגלאַס פרעגט דעריבער צי הייסט דאָס בע׳עולה׳ן די יודישע שולען צי ניין?

פּרעמיער באַרטעל צוריק אין וואַרשאַ

לעמבערג, 16 פעברואַר (ספּעצ.) פּרעמיער באַרטעל איז היינט צוריקגעפאָהרען קיין וואַרשאַ.

אויטאָבוס-קאַטאַסטראָפע וואַרשע—לובלין

וואַרשאַ. (טעלעפאָניש) מיט אַן אויטאָבוס, וואָס איז געגאַנגען פון לובלין איז פאָרגעקומען אַ קאַטאַסטראָפע. דער שאָפער איז געווען שכור׳עט און איז פערפאָהרען אין אַ הויז אַריין. 3 יודישע פּאַסאַזשירען זענען פערוואונדעט געוואָרען.

טאַרדיע קראַנק אויף גריפּע

פּאַריז, 16 פעבּרואַר (קפּעצ׳) פּרעמיער טאַרדיע איז קראַנק געוואָרען אויף גריפּע. די דאָקטוירים האָבען איהם בעפוילען ליגען אין בעט.

נייע פעראָרדנונג וועגען צונעמען שוהלען אין רוסלאַנד

מאָסקווא, 16 פעברואַר (יטאַ) דער „וציק" האָט פערעפענטליכט אַ נייע פעראָרדנונג, וואָס פערלייכטערט דאָס שליסען פון שוהלען, לויט דער פעראָרדנונג דרך אַ ביטע וועגען פערוואַנדלען אַ סינאַגאָגע אויף עפּעס אַנדערש, ערלעדיגט ווערען אין פערלויף פון 1 וואָך. דער דאָזיגער אומשטאַנד נעמט אָפּ די מעגליכקייט ביי דער רעליגיעזער געמיינדע צו אַפּעלירן אין פאַל, ווען מען פערמאַכט אַ שוהל אָדער אַ קירך.

ווי הינקיס ווערט בעהאַנדעלט אין תפיסה

ירושלים, 16 פעברואר (יט״א) דער פאָרשטעהער פון יט״א האָט בעקומען אַן ערלויבניש זיך צו זעהן אין תפיסה מיט דעם יודישען פּאָליציאַנט הינקיס. דאָס געשפּרעך האָט געדויערט 2 מינוט, הינקיס איז אַרויס געשמידט אין קייטען אין רויטע אַרעסטאַנטען-קליידער.

דערוויסענדיג זיך, אַז זיין מוטער וועט אינגיכען אָנקומען קיין ארץ-ישראל האָט זיך הינקיס דערפרעהט. ער איז אָבער באַלד בלאַס געוואָרען און געזאָגט: די שווערסטע ליידען פאַר איהם פערשאַפען איהם די איבערלעבענישען פון זיין מוטער. הינקיס האָט זיך אינטערעסירט מיט׳ן רושם, וואָס דער אורטייל האָט אַרויסגערופען אין דער גאַנצער וועלט, און ווען ס׳וועט פאָרקומען דאָס אַפּעלאַציע-געריכט. הינקעס דערצעהלט, אַז צו עסען בעקומט ער שלעכט, קיין ציי־טונגען ווערען נישט אַריינגעלאָזט אויך, קיין פּאַפּיראָסען בעקומט ער נישט.

Panflavin- w PASTYLKACH dla ochrony przed zapaleniem gardła i zaziębieniem
Do nabycia w aptekach.

היישעריק׳ן אין עבר הירדן

ירושלים, 16 פעברורר (יט״א) אין דער געגענד פון חברון, רמלה און שכם האָבען זיך בעוויזען היישעריקען. עס קומען אָן עהנליכע ידיעות פון עבר הירדן, חלב-אַאינזעל סיני, איראַק און עגיפּטען. אין סיני האָט מען אַרויסגעשיקט אַ ספּעציעלע קאָמיסיע, וואָס זאָל אָנפיהרען מיט׳ן קאַמף געגען היישעריק.

א יוד איז זיך מתודה פאַר׳ן טויט, אַז ער האָט גע׳הרג׳עט...

ריגאַ (יטאַ) אין שטעדטעל ליאנאוועץ (קרעמענצער קרייז) האָט אַ געוועזער אַ רוחער פאַר׳ן טויט געבעטען צו זיך דעם רב און זיך פאַר איהם מתודה געווען, אַז צוריק מיט אַ יאָהר 13 האָט ער צוזאַמען מיט 2 יודען פון פּאַשטיעוו בערויבט און גערודעט די פאַמיליע דוד נובער — מאַן און פרוי מיט 2 קליינע קינדער פון דאָרף רושניוויקי, קרעמענצער קרייז. ווען דער רב האָט דעם נומר-למיתנוק בעפוילען די נעהמען פון זיינע מיטהעלפער האָט ער זיך אָפּגעזאָגט דערפון מיט׳ן מאָטיוו וואָס ער איז געבונדען מיט אַ תקיעת-כף, אַז בלויז פאַר׳ן טויט זאָל זיך יעדער בעזונדער מתודה זיין אויף זיין פערברעכען. די דאָזיגע אויסטערלישע „ודוי" וואָס אין שטעדטעל האָט געמאַכט אַ געוואַלדיגען רושם.

דר. לוואוויטש וועגען דער טעטיגקייט פון „אָרט" אין מזרח-אייראָפּא

לאָנדאָן (יטא) דער לייטער פון דער קרובים-הילף-קאַמפּאַניע פון „אָרט" ד״ר לוואוויטש, וועלכער וויילט איצט אין לאָנדאָן, האָט אין אַ געשפּרעך מיט׳ן פאָרשטעהער פון דער יודישער טעלעגראַפען-אַגענטור ערקלערט, דאָס אין משך פון יאָהר 1929 האָט דער „אָרט" אָרגאַניזירט פאַר די יודען אין סאָוויעט-רוסלאַנד 1.300 מאַשינען און רוה מאַטעריאַל אין ווערט פון 100.000 פונט 75 פּראָצענט פון די מאַשינען זענען שוין אין דער אַרבייט. די בעזיצער פון די 25 פּראָצ. מאַשינען איז שווער צו ברענגען און בעוועגונג די מאַשינען צוליב מאַנגעל פון רוה-מאַטעריאַלען.

עס איז שוין פאָרגעלעגט געוואָרען צו פאַרשפּרייטען די „קרובים-הילפס-קאַמפּאַין" אויך אויף פּוילען און די קרובים פון די פּוילישע יודען אין אַמעריקא און אַנדערע מעבר-לים-לענדער וועלען בעקומען אַ מעגליכקייט צו בעזאָרגען זייערע נאָהענטע מיט מאַשינען אויף בעקוועמע קרעדיט-בעדינגונגען.

צו דער פערלאָבונג פון מיין ליבע קוזינקע
פרל. מלכה זעלצער (וואַרשא)
מיט ה׳ אליעזר גנאט (לאָדז)
ווינש איך אַ הערצליכען מז״ט און פיל גליק
חיים שמולעוויטש

ווירכטיג פאַר אינדוסטריעלער און סוחרים!
די לאַנג-בעוואוסטע רעכטקאָנסולענט-ביוראָ
„יוסטיץ" פּעטריקאָווער 62 טעל. 183-84 טעל. 183-84
ערלעדיגט פּינקטליך אַלערליי קלאַגזועס, זאַבעזפּיטשעניעס, נאַדזורן א.ז.וו. שרייבט ביטעס, ציווילנע, קאַרנע, אַפּעלאַציעס, פּאָדאַניעס, אָדוואָלאַניעס אין אַלע אוזשענדען, רעדאַגירט שותפות-אַקטען, אינטערציזיעס און דאָכאָוויזעס.
אַכטונג: אין מיין ביוראָ איז פאַרהאַן אַן אויסקונפטס-אָבטיילונג וועגען סוחרישע קרעדיט-פעהיגקייטען.
ספּעציעלע אינפאָרמאַציעס אין אויסלענדישע פעסער ווי אויך מיליטערישע ענינים, סקאַרבאָווע זאַכען און יורידישע עצות ווערט ערטיילט טעגליך פון 6—8 אָוועגד.

Dr. Wołkowyski
צעגיעלניאַנא 25
טעלעפאָן 126-87
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע. אַלע-אַרט אַנאַליזען בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—2, און פון 6—9 אָוועגד.
בעזונדער „אַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. med.
G. Gersztajn
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויגען-קראַנקהייטען
Traugutta 12, telef. 175-10
נעמט אָן: פון 11 ביז 1 מיטאָג און פון 7—8 אָוועגד.

Dr. med. Adam Bender
נאַרוטאָוויטשאַ 30 טעל. 41-75
ספּעצ. פאַר אינערליכע און האַרין-קראַנקהייטען

Dr. A. Mazur
וואָסכאָדניאַ 65, — טעל. 166-01
נעמט אָן פון 12.30—1.30 און 4—6 אָוועגד.

וויכטיג פאַר הויז-בעזיצער
מיטוואָך, ד. 19. פעברואַר 1930, 4 אַזייגער נאָכמיטאָג קומט פאָר די
יעהרליכע גענעראַל-פערזאַמלונג
אין לאָדזער קרעדיט-פעראיין, אויף וועלכער עס דאַרפען דעצידירט ווערען צווישען אַנדערע די פאַר די הויז-בעזיצער וויכטיגע אנטרעגע: 1) צו צאָהלען פאַר ריקשטענדיגע ראַטעס נאָר אַ 1/2% צו קאָנען צאָהלען דאָס אַמאָרטיזאַציע-קאַפּיטאַל מיט פאַנד-בריף אנשטאָט מיט מזומן מיט 4 מאָנאַט שפּעטער ווי ביז איצט; 3) דאָס אויסוועהלען פון דירעקטאָרען און מיטגלידער פון אויפזיכטס-ראַט אויף דעם אָרט פון די, וועלכע זענען אַרויסגעטרעטען לויט דער קאַדענץ, דערביי דאַרפען אין דעם יאהר געוועהלט ווערען 5 יודישע מיטגלידער, עס איז צום בעמערקען פון געוויסע גרופּען אַ טענדענץ צו וועהלען וועניגער, וועלכעס עס וואָלט פערקלענערט דעם איינפלוס פון אונזער הויזבעזיצער-פעראיין— וואָס אין דעם קריזיס-יאָהר אין וועלכען עס ווערען מאַסאַנוויין יודישע הייזער געשטעלט צום פערקויף מצד דעם קרעדיט-פעראיין — וואָלט עס געקאָנט האָבען שווערע פאָלגען. מיר פאָדערען אויף אַלע יודישע הויז-בעזיצער צו שטעהען אויף דער וואַך פון זייערע אינטערעסען און זיך צו בעזאָרגען מיט אַן׳איינטריטס-בילעט צו דער גענעראַל-פערזאַמלונג, וועלכע מען קאָן בעקומען אין לאָדזער קרעדיט-פעראיין, פּאָמאָרסקאַ 21 נאָר ביז דינסטאָג 2 נאָכמיטאָג. דאָס יאָהר מוזען אַלע יודען אין אַלע פראַגען פון קרעדיט-פעראיין געהן געשלאָסען, קיינער טאָר נישט פעהלען!
די קאָמיסיע
פאַר אַלע אָנגעלעגענהייטען פון לאָדזער קרעדיט-פעראיין
ביים צענטראַלען הויזבעזיצער-פעראיין, פּיעטריקאָווער 46

אַכטונג יובילער, זייגערמאַכער און גראַווירער מיטגלידער און נישט-מיטגלידער
אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם בעשטעטיגטען צעד פון יובילער, זייגערמאַכער און גראַווירער מעלדען מיר אייך דאָס פון מאָנטאָג, דעם 17. לוטי 1930 ווערען שוין אָנגענומען איינשרייבונגען אויף די פאָלגענדע אַדרעסען אין יובילער-, זייגערמאַכער- און גראַווירער-פעראיין
זאַוואַדזקאַ 4 פון 9-10, שטיפט, פּיעטריקאָווער 66,
יאָסקאָוויטש, פּאָלודניאָוואַ 2, עדעליסט, קאָנסטאַנטינער 40
מען בעט מיטצוברענגען די האַנדווערקער-קאַרטע אָדער קאַרטע זגלאָשעניע
בעמ.: איילט זיך צו פערשרייבען דען נאָך די גרינדונגס-פערזאַמלונג וועט זיין שווערינקייטען אָנגענומען צו ווערען
די גרינדער

בעקאַנטמאַכונג
דערמיט מאַך איך בעקאַנט, דאָס אין מיין לאַנג-עקזיסטירענדער יאַטקע צעגעלניאַנאַ № 67 (רוג קילינסקעגאָ) האָב איך די פרייזען פון פלייש בעדייטענד פערקלענערט:
אַ קילאָ 1-טער סאָרט פריש כשר פלייש מיט אַלערליי געפליגעל
איינגאַנצען פאַר 3 זל.
כ׳עמפעהל זיך די ג׳ קונדשאַפט און צייכען
מיט אַכטונג יצחק וורזאַנסקי
צעגעלניאַנא 67

אַפּאַר בריל
אויף צעגיעלניאַנא 51 איז געפונען געוואָרען. אָבצונעהמען געגען סמנים און אַנאָנס-קאָסטען אין אַדמיניסטר. פון „ל. טאַגעבלאַט".

Dr. Z. RAKOWSKI
ספּעציאַליסט פאַר אויערן, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייט
קאָנסטאַנטינער 9 טעלעפאָן 127-81
שפּרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17, פון 2 ביז 3 נאָכמ.

Dr. med. H. Krauskopf
אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
צעגעלניאַנאַ 45 טעל. 113-47
נעמט אָן פון 4—7 אָוועגד

ווינער אָרטאָפּעדישע פּראַצאָווניע
— אונטער אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר ספּעציאַליסט — מאַכט לויט גיפּס-מאָדעלען וואקלאַדקעס געגען פלאַך פיס קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען און אַפּאַראַטען א. ז. וו. גדאַנסקאַ 28. וו 1, פון 5—7 אָוועגד.

Dr. med. H. Lajchter
צאָהן-כירורג
קיפּער, דזשאָנסלעס גומען, צינג-קראַנקהייטען א.ד.ג.
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף זשעלאַזנאַ 9, טעל. 149-66 1 שטאָק פראָנט
נעהמט אָן פון 1.30—5 אָוועגד.

בלוטיגע אנפאלען פון קאמוניסטען

אויף פאליציי אין פערשידענע פונקטען פון בערלין

עקסצעסען אויף יודען אין בוקאווינא

בלוטיגע קאמוניסטישע אנפאלען אויף פאליציי אין בערלין

בערלין. (סב.) שבת און אווענד ווענען און עטליכע פונקטען פון בערלין פארגעקומען אנפאלען פון קאמוניסטען אויף דער פאליציי. די אנפאלען שטע־הען אין צוזאמענהאנג מיט די ארעס־טען צווישען דער „יונגער גוואַרדיע“. קאמוניסטישע באַנדעס זענען דעם זעלבען אווענד אויך אנגעפאלען אויף דער רעדאקציע פון „פארווערטס“, האָבען אויסגעהאקט די שויבען און דעמא־לירט די איינריכטונגען.

אויף „אונטער דען לינדען“ איז די פא־ליציי אטאקירט געוואָרען. זי האָט אָבער בעוויזען צו אַרעסטירען 14 אנפאלער.

פאר׳ן קרימינעלען פאלאץ זענען בעת די אנפאלען עטליכע פאליציאנטען פער־וואונדעט געוואָרען.

געוועזענער צארישער וויצע־מיניסטער בעקומט א פערניפטענדע האנט־דרוק

וויען. (סב.) פון גראץ מעלדעט מען אז אויף א באַל פון דער רוסישער קא־לאָניע איז אן אונבעקאנטער צוגעגאנגען צום געוו. צארישען וויצע־מיניסטער קושמאראוו און האָט אים בעגריסט. דרוקענדיג אים די האנד. ער האָט אָבער בעת מעשה געטראָגען אַן אַ־זוער־נע הענדשקע און אים אזא שטארקען קוועטש געטון, אז ער האָט אים ש׳ער נישט די האנד. ווי עס האָט זיך דער־נאָך אַרויסגעשטעלט איז די אוזוערנע הענדשקע אויך געווען פערגיפטעט.

פאסאזשיר־צוג ארויפגעפאהרען אויף א אויטאבוס

לאנדאן, 16. (ספעצ.) פון מעלבורן מעלדעט מען, אז א פאסאזשיר־צוג איז ארויפגעפאהרען אויף א אויטאבוס, אין וועלכען עס זענען געזעסען 10 פאסאזשירען. 5 פאסאזשירען זענען דער׳הרג׳עט געוואָרען און 5 שווער פער־וואונדעט.

אנטי־יודישע עקסצעסען אין בוקאווינע

וויען, 16. פעבר. (יט״א) דאָ זענען דערהאַלטען געוואָרען ידיעות וועגען ערנסטע עקסצעסען אין סוטשאווא בוקאווינע, אין צוזאמענהאַנג מיט די וואה־לען צו דער דאָרטיגער יודישער קהלה. די ווינער פרעסע טיילט מיט, אז די אנטיסעמיטען האָבען אונטערגעצונדען א רייה הייזער, איינינע פון זיי זענען פולשטענדיג פערברענט געוואָרען. דירעקטע טעלעגראפישע קאמוניקאציע מיט סוטשאווא איז בעשווערט.

דעמאנסטראציע פון ארבייטסלאזע אין מאדריד

מאדריד, 16 פעבר. (סב.) פאר דער אונזווערנמענט און מאדריד און פארגעקומען א דעמאנסטראציע פון ארבייטסלאזע. דער המון האָט זיך געווענ־דעט צו די סטודענטען זיך צו בעטייליגען און דער דעמאנסטראציע, אבער די סטודענטען האָבען זיך אפגעזאגט, ווייל אויך די ארבייטסלאזע האָבען קיין אנטייל נישט גענומען און דער דעמאנ־סטראציע פון די סטודענטען נעגען דער דיקטאטור.

ערד־ציטערניש אויף דער אינזעל קרעטא.

אטען, 16. (ספעצ.) אויף דער אינזעל קרעטא איז פארגעקומען א ערד־ציטערניש. אין פיל דערפער זענען איינגעפאלען די הייזער. דאָס דערף קאלא־מין איז איינגעצען פערניכטעט געוואָרען. עס זענען פערהאן פיל פערוואונדעטע.

פראנצויזישע רעגירונג נעמט אן שריט אין ענין קוטיעפאוו

פאריז, 16. (ספעצ.) „מאטען“ מעלדעט, אז מארגען וועט דער מיניס־טערען־ראט בעשטימען א אפיציעלע ליסטע, פון די טעטיגע סאוויעטישע אגענ־טען אין פראנקרייך. דאָס שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט׳ן פערשווינדען פון גענעראל קוטיעפאוו.

דייטשער אמבאסאדאר פאן מוציוס האלט א פאר־טראג אין יודישען פאלקס־אוניווערזיטעט וועגען „נתן דער חכם“.

בוקארעסט. (יטא) דער דייטשער אמבאסאדאר און בוקארעסט ה׳ פאן מאמיוס האָט געהאַלטען א פארטראג אין אוניווערזיטעט פון דער „אוניאָן פון די רומענישע יודען“ וועגען „נתן דער חכם“. צום פארטראג איז געקומען א גרויסער עולם, מעהרסטענטייל פון אינטעלעקטועלע. דער פרעלעגענט האָט זיך בעזונדערס אפגעשטעלט און זיין פארטראג אויף דעם, אז לעסינג האָט און זיין „נתן דער חכם“ געוואָלט פערע־רונגען רעליגיעזע טאלעראנץ און אנ־טערצושטרייכען די וועלט פון מענשלי־כער ווירדע. ער האָט אויך אנגעוויזען אויף דעם, אז און לעסינג׳ס צייטען האָ־בען די אינטעלעקטועלע פערמאגט מעהר אונאפהענגיקייט פון דענקען, ווי היינט.

נאָך׳ן פארטראג האָט דער דירעקטאר פונ׳ם פאלקס־אוניווערזיטעט ד״ר א. בעק גערעדט דעם פרעלעגענט און האָט בעצייכענט אלס א צייכען פון דער צייט, וואָס דער דייטשער אמבאסאדאר איז געקומען צווישען פאלק צו רעדען וועגען רעליגיעזער טאלעראנץ, פרייהייט און דעמאקראטיע.

ווענדונג פון רבנות־הראשית אין א״י צו די יודען אויף דער גאנצער וועלט

ירושלים — (יטא) די רבנות הרא־שית און א״י האָט פערעפענטליכט אַן אויפרוף צו די יודען אויף דער גאַנצער וועלט צו בעזארגען די יודען און אייראָפ־רוסלאנד מצוה אויף פסח.

פון דער ספארט־וועלט

„טורימסטעי“ — „ה. כ. ס.“ 2:5 (1:2)

געשפילט 2.30 מיטאג און אויף דעם פלאַץ פון דער וואַרשאַ נאָס פארגעקומען א פריינדשאפטס־פוסבאל־מעטש צווי־שען „טורימסטען“ און „ה.כ.ס.“.

די טורימסטען האָבען געשפילט און פאלגענדען צוזאמענשטעל: מוזאלסקי; I קאוואלסקי, ניעוויאראסקי; שולץ, מראידאס, לאינגאצקי; שווינגשלאוו־סקי, מוזאלסקי II, קאראש, סמאלאר־סקי און קראפשיאק.

דאָס שפיל ווערט פון אנהויב ביז׳ן סוף געפיהרט זעהר שאַרף און שנעל. די „טורימסטען“ האָבען זיך נוט פרוביר־טירט און געשפילט קאנצערט־ארטיג און זיי וואלטען געקאנט דערגרייכען א פול־שטענדיגען רעזולטאַט. די צוויי טויערען, וואָס „ה.כ.ס.“ האָט געשאָסען, זענען צו פערצייכענען אויף דער קאנטע פון טוי־ערמאן פון די טורימסטען, מוזאלסקי, וועלכער איז דאָס מאָל געווען שלעכט דיספאנירט.

טויערען פאר די טורימסטען האָבען גע־שאָסען סמאלארסקי 3, קאראש 1 און מוזאלסקי II 1 טויער, פאר „ה.כ.ס.“ סטרוזשעלשטשאק און קלימטשאק. דער פלאַץ איז נישט מויגבאר געווען צום שפילען. פובליקום 800 מאַן. רעפערע אנדזשעיאק גוט.

דער מעטש ל.כ.ס. — „ווערזשאַוו“ איז נישט פארגעקומען.

האקעי שפיל אויפ׳ן אייז און העלענאוו צווישען „ל. כ. ס.“ און „אוניא“

„ל. כ. ס.“ — „אוניאַ“ 2:5

געשפילט איז און „העלענאוו“ אויפ׳ן אייז פארגעקומען א האקעי־מעטש צווי־שען „ל.כ.ס.“ און „אוניאַ“. דער מעטש, וועלכער האָט געזאָלט זיין וועגען מייס־טערשאפט איז נאָר געווען א פריינ־שאפטס־מעטש.

„ל.כ.ס.“ האָט פיל שוואכער געשפילט פון „אוניאַ“. טויערען פאר „ל.כ.ס.“ האָבען געשאָסען קרול 3, לוטראשינסקי און לעמיצקי, פאר „אוניאַ“ וויסלאוו־סקי און סטעטקא.

דר. בראטמאן האלט א רעפע־ראט דורך ניו־יארקער ראדיא

ניו־יארק (יטא) די פארווערער פון דער צענטראל פערוואלטונג פון „ארט“ ד״ר בראטמאן האָט דורך דעם ראדיא־ווערק פון „ווע.אב“, וואָס בעזוכט א העכער־קרייז פון 500.000 פערזאָן, גע־האלטען א רעפעראט און וועלכען ער האָט אונטערגעשטראָכען די שווע־רע לאגע פון די קלאסען און פאר׳ן די יודישע מאסען און סאוויעט רוס־לאנד און פוילען. ד״ר בראטמאן האָט ארויסגערעדט אלע נעבוטען פון „ארט“ מעטשינקעס און האָט פערענדיגט זיין רעפעראט מיט אויסדרוקען א דאנק די יו־דישע מאסען און אמעריקא, וועלכע זאָר גען אונטערמיטליך פאר זייערע ברידער און מזרח־אייראָפע און שטיצען די קאנ־סטרוקטיווע הילפס ארבייט פון די יודי־שע ארגאניזאציעס.

א זינגערזשער פערגוואלטיגט א ווארשאווער סטודענטקע

זי אנגעשטעקט מיט א מיאיס׳ער קראנקהייט

(ש) דער לאדזשער אויספארשונגס־אמט האָט געכאַפט א פערבעקאנטע נאמען פון ווארשאווער אויספארשונגס־אמט צו ארעסטירען דעם זינגערזשער איינוואוינער ...פאַנטקאווסקי, א בעאמטער פון דער דארטיגער באַנק.

פיאנטקאווסקי איז בא׳לד ארעסטירט געוואָרען און זיין ארעסט האָט אין זינגערזש ארויסגערופען א גרויסע סענ־סאציע, ווייל ער איז אנגעזעהען געווען אלס א סאָלידער מענש, וואָס האָט פער־נומען א פיינעמע געזעלשאפטליכע פאזיציע.

ווי עס האָט זיך ארויסגעשטעלט, איז די סיבה פון ארעסט געווען פאלגענדע: פיאנטקאווסקי איז מיט א צייט צוריק געווען אין ווארשא. דאָרט האָט ער זיך בעקענט מיט א יונגער סטודענטקע און זי פערגוואַלדיגט. באלד דערויף איז די סטודענטקע קראנק געוואָרען און נישט ארויסגעגאנגען פון דער שטוב. זי האָט איבערגעטראָגען די יסורים און בעגאַנגען זעלבסטמארד. מען האָט זי אָבער אפגערעטעוועט און דאן האָט זי אויסגעזאָגט, וואָס עס האָט זי דער־פיהר מצוה פערצווייפלונג געבראַכט. פיאנטקאווסקי וועט דערפאר קומען צו דער דינסטראַציע פון ווארשאווער אויס־פארשונגס־אמט.

דאס לעבען פון די יודען אין די עגזאטישע לענדער

צום בעזוך פון ד״ר אלעקסאנדער גאלדשטיין אין לאדז.

דער לאדזשער „קרן היסוד“־קאמיטעט מאכט ענער־גישע הכנות צום בעזוך פון דעם בעריהמטען ציוניסטישען עסקן, דעם מיטגליד פון אקציאנס־קאמיטעט און פון ראט פון דער יודישער אגענץ, ד״ר אלעקסאנדער גאלדשטיין, וועלכער קומט אין די נאהענטסטע טעג קיין לאדז אנצו־פיהרען דאָ מיט דער אקציע פאר׳ן „קרן היסוד“.

ד״ר אלעקסאנדער גאלדשטיין אין קרייז פון לעהרער און לעהרערינס פון די „בני־ישראל“ אין אינדיען, וועלכע זאָלען אפשטאמען פון די „עשרת השבטים“.

דאָס דירעקטאריום פון קה״י האָט אפגעהאַלטען א ספעציעלע זיצונג, אויף וועלכער עס איז ארומגערעדט געוואָרען דאָס פראגראם פאר דער צייט פונ׳ם אויפענ־האַלט פון ד״ר א. גאלדשטיין אין אונזער שטאָט.

זונטאג, דעם 23. ה. ח. 8.30 אווענד וועט ה׳ ד״ר א. גאלדשטיין ארויסטרעטען מיט אַן עפענטליכען רעפע־ראט אין פילהארמאניע־זאל אויף ד. ט.: „דאָס לעבען פון די יודען אין די עגזאָטישע לענדער“.

עס איז פאראויסצוזעהען, אז דער זעהר אינטערע־סאנטער פארטראג פון גלענצענדען רעדנער וועט צו־ציהען די אויפמערקזאמקייט פון די ברייטסטע יודישע קרייזען.

לאדזשער קאמערנער־טעאטער
„ארט“
אלעע 1־טער מאי 2
פריהער ענגלישער זאל

קינסטלערישער לייטער: משה בראדערזאָן
דירעקציע: יוסף סטרוגאטש.
קאמפאזיטאר: דוד בייגעלמאן.
קאָנטראַגעטיר: נתן רייכענבערג

היינט, מאנטאג, 9.30 אוו.
צום 43־סטען מאָל
א פאפולערע פארשטעלונג
צו ביליגע פרייזען
פון 1.00 ביז 3.00 זלאָטעס
ס׳ווערט געשפילט

חי געלעבט

18 שלאַגער נומערן.

בילעטען צו בעקומען אין דער קאסע פון טעאטער יעדען טאָג פון 1—11 און פון 5 נ״מ

אריגינעלע פייערונג אין „פילהארמאניע“

פייערליכער סמיכה־אקט פאר 3 בחורים פונם רעליגיעז. לערן־אנשטאלט „דרכי נעם“

דעם פארזיגען מוצאי־, חמשה עשר אווענד איז און דער לאדזשער „פילהאר־מאניע“ פארגעקומען אן אריגינעלע פייע־רונג, וואָס איז די ערשטע בוי אונז און לאדז. דער רעליגיעזער לערנ־אנשטאלט „דרכי נועם“ פון ג. א. לים האָט געפייערט זיין צוואנציג־יעהריג יובילעאום, א אריכת ימים, וואָס איז פאקטיש א זעל־טענהייט בוי יודישע מוסדות החנוך. גלייכצייטיג איז אויך פארגעקומען דער פייערליכער אקט פון צושטעלען די ערשטע היתר־הוראות די תלמידים פון דער דערמאנטער לערנ־אנשטאלט.

אין זאל איז געווען גאנץ פייערליך. די ווענד בעדעקט מיט גרינס. אלע שטיהלען בעזעצט. די גאלעריע פול מיט פרויען און מיידלעך, און אויבען, ווי ס׳איז ... א בליק, פינ־דען אין קונדער, יודישע שוארץ־חנ׳נע ... מיט געקרייזעלטע פאר׳לעך און שווארצע אינגעלעך, אַ יעגע שלימה׳לעך און יאמעלקעך.

בוים פרעזידיום־טיש אויף דער עס־טראדע זענען געזעסען די רבנים פון זאמעשטש, סטערצאוו, לאס ענא, פוש־יאנאוו, די פערשטעהער פון לאדזשער ראבינאט ה׳ יאסעלעוויטש, ר׳ משה ראטמב, ר׳ מרדכי ניסן קרול, די נכבדי העיר וואלף אייזנער, משה וואלדסלאוו־סקי, משה צעדערבוים, בנימין רום א.א. נאָך בעזונדערס האָבען זיך בוים פרע־זידיום־טיש אנגעזעהען די יוגנדישע קוים־בעבערדעלטע בחורים׳לעך, וואָס זענען געוואָרען מוסמכים להוראה און דער בעל־שמחה אליין ג. א. לים.

דעם פאַרזיץ האָט געפיהרט ראבינער ליבערמאן.

נאָך דער ערעפנונגס־רעדע פון ג. א. לים האָלט דער יאנאַווער רב א זעהר שעהנע דרשה וועגען די אויפגאבען פון רעליגיעזען ערציהונגס־וועזען און עס קומט פאר דער פייערליכער אקט פון טיילען „היתר הוראות“ צו די תלמידים. אזעלכע גלייכלייכע בחורים זענען געווען דריי. דער גאנצער עולם ניט זיי אפ א יודישליכען מזל־טוב און דער גוט־אוני־שטורנדער שול־כאָר אונטער דער לייטונג פון מ. סאפינער זינגט עטליכע שעהנע העברעאישע קונדער־שירים און א ספעציעל־פערפאסטען שיר צו דער חגיגה.

דערנאָך האָבען די יונגע מוסמכים להוראה געהאלטען זעהר שעהנע רעדע־רעשען אויף יהדות־טעמען און סע־יני־דיומא. און בוים בעזונג פונ׳ם שול־כאָר האָט זיך די פייערונג אויס 11 אווענד גענענדיגט.

די פייערונג האָט געדויערט גאַנצע 4 שעה. די ארגאניזאציע חגיגה און „פיל־הארמאניע“ האָט איבערגעלאזט א זעהר גוטען רושם אויף די פערזאמעלטע.

נאָך דער חגיגה איז און דער פונ־ים־וואוינונג פון ה׳ ג.א. לים פארגע־קומען א באנקעט.

בעקאנטער לאנדווירטשאפטלער סער דזשאן ראסעל

וועגען די יודישע אויפבוי־פראבלעמען אין א״י

לאנדאן. (יטא) און „אנגלא פאַ־לעסטיין קלוב“ איז אונטער׳ן פארזיץ פון פראף פולים סגאנידען פארגעקומען א רע־פעראט פון בעקאנטען לאנדווירטשאפט־לער, סער דזשאן ראסעל וועגען דער יו־דישער קאלאניזאציע און ארץ־ישראל. דעם שווערסטע ווירטשאפטליכע פראבלעם און ארץ־ישראל — האָט ערקלערט סער ראסעל — איז דער גרויסער אונ־טערשיד פון לעבענסניוואָ צווישען די יודישע און אראבישע ארבייטער. די אונציגע לעזונג פון דעם פראבלעם בעשטעהט איז דעם, אז יודען דארפען זיך אפזאגען צו פראדוצירען די בילינערע פראדוקטען און ווידמען זיך תהלעמין פלאנטאציעס, עופות־צוכט, א.א.וו. וואָס פאדערט א העכערע אינטעליגענץ און גרעסערע קוואליפיקאציעס. עס איז שוין א זאך פון די געשעפטס־לייט צו געפינען אנ׳אפזאץ־מארק פאר די פראדוקטען.

און ארץ־ישראל מעהר ווי און א וועלכע עס איז אנדער לאנד שפילט דער עקאנאמישע א ווירטשאפט רעלע און אויב מען וויל בעווייזען די דארטיגע פראב־לעמען בלויז פון ווירטשאפטליכען שטאנדפונקט, שאפט מען זיך א פאלשע פערשבעקטיווע.

פון לאנדווירטשאפטליכען שטאנד־פונקט מיינט זיך דער ערד־שפאַט פון טאלען און בערג. פון אייצט האָט די צי־וויליזאציע קאלאָניזאציע זיך קאנצענ־טרירט און די טאלען. די דאזיגע טאלען לייגט איז אבער פון ווירטשאפטליכען שטאנדפונקט נישט געזונט, ווייל די בע״ז זענען אפטמאל זעהר ווילדעגע פאר דער ווארבער־באַרערגונג פון די פעלדער. די יודישע קאַלאָניסטען מאכען דעם אלג דיוס פון בעזונדערע ארגאניזאציעס און צופרידענע חוטט זיך זענען נישט געקומען און לאנגר צייט מאטעריעלע צוועקען, נאָר כדי צו פולען די העברעאישע נאציע. צווישען זיי איז פאראן פיל אינטעליגענטע מענשען, וואָס זעהען אויס פאר דעם מערב־מענש עט־וואָס אינפראקטיש. זיי רופען זיך אן קא־מוניסטען, אבער און אנ׳אנדער זין. זיי זענען אייגענטליך אנגעגאנגען. וועגער אויסציגער ציל איז נישט ווערען עקס־פלאאטירט דורך קיין מענש און קיינעם נישט עקספלאאטירען.

עס וואלט געווען אפטמאל אנ׳אונגליק צו מיי־נען, אז דער אויסגעצייכענטער דור וועט בעקו־מען א גלייכווערטיגען נאכפאָלגער דורך. וואָס איז אויסגעוואקסען געוואָרען. אויב אָבער מען נעמט און אכט, אז דאָ האָט געאַרבעט זיך ווענען אויפבויען א פיזישליכע חייס פאר א פאלק, דארף די ארבעט און ארץ ישראל בעטראַכטעט ווערען אלס אינגער ספק. פון די בעמערקענסווערטע דערגרייכונגען פון אונזער צייט.

לאדזשער טאגעבלאט

ד ר. רעדאקטאר יעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אווענד.

נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódż, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16

טעלעפאנען: רעדאקציע 10057. אדמיניסטראציע 100.47

דער טרויעריגער מצב פון דעם יודישען סוחר

מיט א יאהר צוריק, דוכט זיך צוריק, האב איך אין א ארטיקעל, צווישען אנדערע זאכען, ארויסגעזאגט די מיינונג, אז די דעמאקראטישע רעגירונג פון די אחים גראבסקי, וועלכע איז געווען אזוי שטארק אנגעזאפט מיט דעם אנטיסעמיטישען גיפט, יאגענדיק זיך נאך דעם יודען. אין א אפגרונט דעם גאנצען פוילישען עקאנאמישען לעבען. איך האב אויף די שפאלטען פון דער צייטונג ארויסגעזאגט דעם געדאנק, אז ביי די שטרעבונג יודען וועט זיך אפגעבען, וועלען זיי אין דעם ראזיקען אפגרונט דערטרינקען נישט נאר די פוילישע יודען, נאר אויך די נישט-יודען. „און אויב גראבסקי פארשטעהט דאס נישט, וועט ער דאס באלד פארשטיין!".

און עטליכע טאג נאכדעם, ווי דער ארטיקעל איז געווען אפגעדרוקט, ווענדעט זיך צו מיר און סוים דער רעמאלדריקער סענאטאר, בעוואוסטער עקאנאמיסט און א גוטער יוד, ה' ראטענשטרייך, און זאגט צו מיר: — ד"ר! אייער ארטיקעל האט שטארק אויסגענומען, אבער איך מיין, אז איהר האט א טעות: מיר, יודען, וועלען טאקע אונטערגיין; די נישט יודען אבער וועלען דערפון נאר פראפיטירען!..".

איך בין דאן געבליבען ביי מיין מיינונג, שטיצענדיק זיך דער עיקר אויף פאלגענדיקען ארגומענט: דאס עקאנאמישע לעבען פון א מדינה שטעלט מיט זיך פאר איין גאנצען ארגאניזם; פטרמ מען א מעהר אדער ווייניקער וויכטיקען טייל פון איהם, מוז מען דערביי טויט בייסשעדיקען, אדער טויטן דעם גאנצען לעבעדיקען ארגאניזם!

א פאר חדשים נאכדעם האט זיך אנגעהויבען די אינפלאציע...

פון דעמאלט אן איז אוועקגערונען פיל וואסער: דאס פאליטישע לעבען האט זיך אין פוילען שטארק איבערגעביטען, — בפרט נאך די מאי-איבערקערעניש; אבער דאס עקאנאמישע לעבען, וואס האט זיך נאך דער אינפלאציע פערבעסערט, האט זיך ווידער נעפונען אונטער דער השפעה פון קאלעקטיוויזאציע: די מלוכה פיהרט ווייטער די פאליטיק פון עטאטיזאציע און מוניציפאליזאציע ביי א פיל צווייגען פון אינדוסטריע און בפרט פון האנדעל. צו וועלכע די רעגירונגען בעווייזען זיך מיט א מין פערהאלטונג..

אינצטער ווערען די יודען ארויסגעשטופט פון זייערע ווירטשאפטליכע פאזיציעס שוין נישט ציליב אנטיסעמיטיזם חלילה; אינצטער שפילט מען זיך אין סאציאליזם! דער פועל-יוצא פאר דעם יודען איז דער זעלביקער. און אבער דער פועל-יוצא פאר דער מלוכה, ווי ס'איז שוין איבען אנגעוויזען, אויך דער זעלביקער! דער גאנצער האנדעל אין פוילען גוסס'ט צוליב דער פאלשער פאליטיק. עס ליידען דערביי יודען און קריסטען; יודען, נאטירליך, מעהר...

היות אבער, ווי דער האנדעל שפילט שיער נישט די וויכטיגסטע ראלע אין דער היינטיגער קאפיטאליסטישער בעלי-בתישקייט, האט דאס אונטערגראבן זיך אונטער דעם איינדרוועליגען האנדעל געמוזט פיהרען די גאנצע בעלי-בתישקייט צום פלאצען... און כך היה,

— אזוי איז טאקע געווען; דאס גאנצע עקאנאמישע לעבען אין פוילען ברעכט זיך

די עיקר סיבה איז די איבערגעדרעמאנטע אבער עס קומט נאך צו זעהער א וויכטיגע סיבה, דאס איז דער לפי-ערך ראפעלט פערגרעסערטער מלוכה בודזשעט, וועלכער מאר דערווייל אין פוילען נישט איבערשטייגענע אנדערהאלבען מיליארד זלאטעס!

די זעלביגע בודזשעטען, וועלכע איבערשטייגען ראפעלט די צאהל כוחות פון דער בעפעלקערונג, ארבייטען אויס די אלטע פערוואלטונגען, וועלכע פערשלינגען מיט זייער אומגעלומפערטער מונציפאליזאציע די לעצטע גראשענס פון אומזאץ-קאפיטאל!

די ראזיקע הוצאות, וואס זענען צוויי מאל אזוי גרויס, ווי די נארמאלע הכנסות, האט געבראכט דערצו, דאס די בעפעלקערונג איז איבערגעמיטערט געווארען, א סך העלער, ווי זי קען טראגען! דערביי איז בעשטייערט געווארען נישט נאר דער נעטטא פערדינסט פון די בירגער, נאר אויך די ברוטא-פרנסה (אומזאץ-שטייער)! ווייטער זענען בעשטייערט געווארען נישט נאר די רווחים, נאר אויך דער קרן פון די אונטערנעמונגען!

דאס אלץ האט געמוזט פיהרען צו א קאטאסטראפע און האט טאקע דערפיהרט צו איהר. די קאטאסטראפע איז דארף העגנט א סך מעהר אפ פון די איבערגעדרעמאנטע טעמים, ווי פון דעם זוי!.

צוליב די דערמאנטע טעמים איז דאס גאנצע פוילישע סוחרים חרוב געווארען.

מחמת דעם געשאפענעם קאטאסטראפאלען מצב מוזען זיך אלע ווירטשאפטליכע גרופירונגען (סוחרים, קליינהענדלער און בעלי-מלאכות) — פעסט פער איינינגען און פיהרען, פערבלייבענדיג בעזונדערע ארגאניזאציעס און זייערע אינערליכע פאר-ענינים — א געמיינזאמע שווערע מלחמה פאר זייער קיום! יודען טארען זיך נישט לאזען פערדרייען די קעפ מצד פערשידענע פערשוינען, וואס זענען אויסען אפשר גאנץ אנדערע צוועקען... יודען מוזען זיך האלטען אינאיינעם!

חוץ דער ראזיקער פעראייניגונג כלפי פנים מוזען אלע איבערגעדרעמאנטע יודישע גרופירונגען זיין בעזונדערס סאלידאר ביי זייערע ארוויסטרעטונגען כלפי חוץ, און זיך פעראייניגען מיט די אנט-שפרעכענדע פוילישע ארגאניזאציעס, וועלכע לעבען אויך איבער א זעהר שווערען קריזיס.

צרות פעראייניגען מענשען א סך בעסער, ווי נחת...

די אלגעמיינע צרות מוזען פעראייניגען מענשען, — אבער די שאוויניסטישע קעפ פון די נאציאנאליסטען, — צום אלגעמיינעם פערעקשנטען קאמף קענען די אלגעמיינע געגנער!..

לאמיר אלע, — לכל הפחות, אויף דער צייט פון דעם שווערען קריזיס, — אוועקווארפען אונזערע קליינליכע מחלוקות, וועלכע פערשאפען אונז אזוינע גרויסע צרות...

ד"ר יעקב וויגאדסקי.

יודישע נייעס.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער יוד. קהלה אין בודאפעסט

בודאפעשט (יטא) די טעג איז דא פארגעקומען די יעהרליכע פערזאמלונג פון דער הגער יודישער קהלה. דער פארזיצענדער פון דער קהלה-פער-וואלטונג האפראט סאמועל שטערן האט אפגעגעבן דעם טעטיגקייט-בעריכט פארן יאהר 1929. דער פארזיצער האט פעסט געשטעלט, דאס די הכנסות פון דער קהלה שטייגען נישט אזוי שנעל ווי די הוצאות. אין משך פון די 5 לעצטע יאהר זענען די אויסגאבען געשטיגען מיט 65%, בעת די הכנסות האבען זיך פער-גרעסערט מיט 55%. עס זענען אבער אנגענומען געווארען א ריהע שריט, כדי צוריקצושטעלען דעם גלייכגעוויכט פון בודזשעט.

דער בודזשעט-פרעלימינאר פאר'ן יאהר 1930 ענטהאלט צוו. אנד. פאל-גענדע פאזיציעס: רעליגיאנס-צוועקען 678,000 פענגע, אלגעמיינער אנטער-ריכט — 710,000 פענגע, רעליגיעזער אונטערריכט — 370,000 פענגע, שפי-טאל וועזען — 1,271,000 פענגע.

דער בודזשעט פרעלימינאר און אלע פארשלאגען פון דער קהלה פערוואלטונג זענען דורך די פערזאמעלטע איינשטימיג אנגענומען געווארען.

גרויסער ערפאלג פון דער יו. גענד-ביבליאטעק פון הרז-קימת

ירושלים (יטא) נעמענדיג אין אכט דעם גרויסען ערפאלג פון דער „העברעאישער יוגענד ביבליאטעק", וואס ווערט ארויסגעגעבען דורך דעם יו-דישען נאציאנאל-פאנד געמיינזאם מיט'ן פערלאג „אמנות", איז בעשלאסען געווא-רען צו פערשטארקען די טעטיגקייט אין דער ריכטונג. חוץ דעם „יוגענד-ביבליא-טעק" וועט מען אויך צוטרעטען ארויס-צוגעבען א „קינדער ביבליאטעק" א. ג. „לתלמיד", וואס וועט בעהאנדלען אזעל-כע טעמען, ווי לעבענס, בעשרייבונגען פון גרויסע פערזענליכקייטען, געשיכטע געאגראפיע פון ארץ-ישראל א. א.וו.

די גרויסע דעבאטע אין דרום-אפריקאנישען פארלאמענט וועגען דער עמיגראציע-קוואטע

די ענערגישע אקציע פון די יודישע פארשטעהער געגען די איינוואנדערונגס-בעגרענצונג

קאפשטאדט (יטא) אויף דער לעצ-טער זיצונג פון דרום אפריקאנישען פארלאמענט איז נעעפענט געווארען די דיסקוסיע איבער'ן רעגירונגס-פראיעקט וועגען איינפיהרען אן אימיגראציע-קווא-טא פאר די אימיגראנטען, וואס קומען פון ליטע, פוילען, לעטלאנד, רוסלאנד און ארץ-ישראל. דער דאזיגער נעזעץ פרא-יעקט איז אריינגעטראגען געווארען אין פארלאמענט דורכ'ן אינערן מיניסטער ד"ר ד. פ. מאלאן און זעהט פאר, אז פון יעדען פון די 5 אויבען דערמאנטע לענדער זאלען אריינגעלאזט ווערען קיין דרום-אפריקע נישט מעהר ווי 50 אימי-גראנטען יעדרליך.

די בעראטונגען פון פארלאמענט האבען ארויסגערופען א שטארקען אומרו-הען און דער יודישער עפענטליכקייט. די גאלעריעס זענען פול געפאקט מיט בעזוכער.

דער אינערען מיניסטער האט געהאל-טען אין פארלאמענט א לענגערע רעדע, אין וועלכער ער האט בעגרינדעט דעם געזעץ פראיעקט און האט צוו. אנד. ער-קלערט: דער וואקסענדער שטראם פון דער אויסלענדער איינוואנדערונג הויפט-זעכליך פון ליטא, פוילען, לעטלאנד און רוסלאנד איז אונפראדוקטיוו און זייט די גרעסטע לענדער אויף דער וועלט האבען געשלאסען זייערע טיהרען פאר דער איינ-וואנדערונג, איז דרום אפריקע בעאונ-רוהיגט, דאס זי קען פערוואנדעלט ווע-רען אין א מקום-מקלט פאר אונגעוואונ-שענע עלעמענטען.

דער מיניסטער ד"ר מאלאן האט ווייטער ערקלערט, דאס די איינצט-פערפליכ-טענדע אימיגראציע-פארשריפטען ווערען נישט אפגעהיט. די עפענטליכע מיינונג איז שטארק בעאונרוהיגט צוליב דער פערקלענערונג פון דער איינוואנדערונג פון די צפון-לענדער.

די קוואטא פון 50 אימיגראנטען יעה-רליך פון געוויסע לענדער שטיצט זיך אויף דער צאהל דרום אפריקאנישע בירגער, וואס זענען געבוירען אין די לענדער. אויב א שטאטלענדער איז געבוירען געווארען אין ליטע ווערט ער פערר-עכענט צו דער ליטווישער קוואטא. דאס געזעץ פראיעקט זעהט אבער פאר אויך א צושאב קוואטא פון 1000 פערזאן, וואס וועט דערלויבען אריינצולאזען געוויי-שענע איינוואנדערער פון די לענדער, אויף וועלכע עס בעציהט זיך די בעגרענצונג.

בעריהרענדיג די צאהלרייכע פרא-טעסט רעזאלוציעס, וואס זענען אנגענו-מען געווארען דורך פיל יודיש קהלות געגען דעם פראיעקטירטען קוואטא סיס-טעם און פאדערען זיך צו ריכטען ביי ערטייליגען איינגעזעצע ערלויבנישען נישט מיט דער לאנד אבשטאמונג, נאר מיט די אינדיווידועלע איינגענשאפטען פון די איינ-וואנדערער, האט דער מיניסטער ער-קלערט אין אנדערע ערד-טיילן געבראכט געלונגען איינצופיהרען ערגעץ-נישט אויף דער וועלט. דער אימיגראנטען אויסוואל דורך באמטע האט נישט געבראכט קיין בעפרידיגענדע רעזולטאטען.

צום סוף האט דער אינערן מיניסטער אויפגעפאדערט די יודען, זיי זאלען זארגען פאר איינהאלטען די פיינדליכע שטי-מונגען פון דער בעפעלקערונג, וועלכע האבען, ווי דער מיניסטער האט ער-קלערט, אין אנדערע ערד-טיילע געבראכט פערניכטענדע רעזולטאטען.

נאך דער רעדע פון אינערן מיניס-טער האט זיך אנגעהויבען די דיסקוס-יע איבער'ן פראיעקט. דער אפאזיציא-נעלער פיהרער קירדזש און דער געוו. גענעראל-אנוואלט פון טראנסוואל האפמייער האבען אנטערגעשטיצט דעם געזעץ פרא-יעקט, הגם זיי וואלטען גערען געוואלט אויסמיידען אן אנגצופירענהייט פאר דער יודישער געמיינשאפט, וואס האט אלע-מאל בעטראכט געווען. סמוטס'ן און האפ-מייערן פאר איבערגעבענע יודישע פריינד.

און דער דיסקוסיע האבען זיך בעטייליגט אלע יודישע פארלאמענט רע-פרעזענטען מיט'ן אויסנאהם פון סער ערנסט אפענהיימער.

דער יודישער דעפ. מארים קענטרידזש, וועלכער געהערט צו דער לייבאר-פארטיי, האט אין זיין רעדע אפען ער-קלערט, אז דער בול איז אויסגעשפראכען געווארען געגען יודען. דער קענטרידזש האט זיך געווענדעט צום יוסטיץ מיניסטער, ער זאל געבען אן ער-קלערונג וועגען זיין מיטטיילונג מיט א חודש צוריק, אז די יודישע איינוואנדערער זענען די איינציגע, וועלכע פאלען נישט צו לאסט די מלוכה פאנדען. דעפ. ענטרידזש האט ווייטער אויפגעוויזען, אז די יודען האבען גרויסע פערדינסטען ביי דער ענטוויקלונג פון דער קליידער שוכווארג און אנדערע אינדוסטריע צווייגען אין לאנד, וואס בעשעפטיגען טויזענט דער דרום אפריקאנישע בירגער. די יו-דען פאסען זיך ליכט צו צו די לאנד-בעדינגונגען און זיי זענען מעהר צוויי שפראכיג ווי די אנדערע מיליאן פון דער איינוואנדערונג. דעפ. קענטרידזש האט ווייטער צוגערט די ווערטער פון פרעמיער מיניסטער גענעראל הערצאג, דאס אויב א וועלכעס עס איז טייל פון דער בעפעלקערונג קען פערנעמען דעם צווייטען ארט נאך די אפריקאנער לויט זיי-ער בעדייטונג אין לאנד, איז דאס יודי-שע געמיינשאפט.

דער צווייטער יודישער דעפוטאט שארלס ראבינסאן האט אין אן איינ-דרוקספולער רעדע פערטיידיגט דאס רעכט פון פרייער אימיגראציע פאר יו-דען. די דעפוטאטען עמיל נאטאן און אלי בואירסקי, וועלכע געהערען צוזאמען מיט דעפ. ראבינזאן צו דער דרום אפריקא-נישער פארטיי, בראש פון וועלכער עס שטעהט גענעראל סמוטס, האבען בעצייכענט דעם בול אלס שאנד-פלעק פאר דער יורישער בעפעלקערונג.

ווי מיר האבען טעלעגראפיש מיט-געטיילט, איז דער בול נאך א לענגע-ר שאפטליכער דיסקוסיע שוין אנגענומען געווארען אין דער ערשטער און צווי-טער לעזונג.

נייעס פון ארץ-ישראל

אן אנפאל אן אראבער פון אמעריקא

ירושלים (יטא) אין רעגירונגס שפיטאל איז געבראכט געווארען אין א האפנונגס-לאזען צושטאנד דער אראבער אברדול-נעב, אן אמעריקאנער בירגער, וועלכער איז ביים נבי-שמואל הינטער ירושלים בעפאלען געווארען דורך צוויי אראבער.

קריזיס אין „הדסה" אין חיפה

ירושלים (.טא) אלע אנגעשטעל-טע אין הדסה-שפיטאל אין חיפה זענען געקינדיגט געווארען אין צוזאמען-האנג מיט דער ערווארטעטער שליסונג פון שפיטאל. דער דאזיגער שריט שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט'ן שאר-פען פינאנציעלען קריזיס פון „הדסה".

עס ווערען געמאכט אלע בעמיהונגען, כדי נישט צו דערלאזען דערצו, אז דאס שפיטאל זאל געשלאסען ווערען.

די אקציע פון דער אראבישער עקזעקוטיווע

ירושלים. (יטא) אין צוזאמענ-האנג מיט דער לעצטער פערשטארקטער אפאזיציע נעגען די פיהרענדע אראבישע קרייזען, האט די אראבישע עקזעקוטיווע איינגעלאדען אלע רעדאקטארען פון די אראבישע צייטונגען אויף א ספעציעלער קאנפערענץ. אויף וועלכער עס וועלען גע-מאכט ווערען אלע בעמיהונגען צו קאנ-סאלידירען די אראבישע עפענטליכע מיינונג.

א קאפעלע הומאר

ווערטלעך און שטעכווערטלעך

ברעקלעך פון רעדאקציע-טיש.

פירפאנט מארגאן לאזט זיך איצט בויען א יאכט שיף פאר אנדערהאלבען מיליאן דאלאר.

דאס הייסט געווארפען געלד אין וואסער ארייז!

* * *

אין לאדזשער סביבה האט א דאקטאר איבערג פאהרען זיין אייגען ווייב.

אויב ער קען נישט היילען פרעמדע, היילט ער זיך אליין.

ווי האלט עס מיט דער „ישיבת חכמי לובלין"

די עקזאמענס פון די תלמודים. — ווער קומט צו דער פייערונג. — רביים, רבנים פון דער גאנצער וועלט. — דער אמעריקאנער אמבאסאדאר. — הרב שפירא איז צוליב'ן אמט פון ראש ישיבה גרייט צו רעזיגנירען פון רבנות. — די ביבליאטעק ביי דער ישיבה

דעם 14-טען מאי ה. י. ט"ז אייר, אין יאהרטאג פון מהר"ם וועלען הונדערט טויזענד געסט קומען קיין לובלין צו דער חגיגה

לובלין. — ווילענדיג לעצטענס אין לובלין האט דער פעטריקאווער רב, הרב ר' מאיר שפירא געגעבען א ריהע אינטערעסאנטע אויפקלערונגען און אינפאר-מאציעס וועגען איצטיגען מצב און ווייטערדיגע פלענער פון דער „ישיבת חכמי לובלין".

מיר ברענגען דא די וויכטיגסטע מאמענטען פון געשפרעך.

— וואס איז שוין פערטיג און וואס פעהלט נאך אין בנין?

— ביז דער קאנאליזאציע איז שוין אלץ פערטיג. העכסטוואהרשיינליך וועט ביז פסח שוין פערטיג זיין אויך די וואס-סער-איינריכטונגען.

— זענען עפיס פארהאן חובות?

— ביים היינטיגען טאג איז דער בנין שולדיג 140 טויזענד זלאטים. איצט אבער הויבט זיך ערשט אן די ארבייט פון איינארדנען די אינערליכע איינריכ-טונג און מעבלירונג. פארלויפיג ווערט די אינערליכע מעבלירונג אויסגערעכענט אויף 120 תלמידים, ד. ה., אז פאר אזוי פיל תלמידים וועט בעזארגט ווערען: בעטען, בעטגעוואנד, געשיר, טיש, בענק. מיט דער בהדרגה'דיגער פערגרעסערונג

פון דער צאהל תלמידים וועט אויך די אינערליכע איינריכטונג פערגרעסערט ווערען. דערווייל וועלען גאנצע צוויי שטאק בלייבען נישט איינגעריכטעט, ווייל דאס זענען רעזערוו-שטאקען פאר דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג פון דער ישיבה.

א כאראקטעריסטישער פרט.

מיט א צייט צוריק איז די ישיבה בע-זוכט געווארען דורכ'ן פיטסבורגער רב, וועלכער איז בעת זיין בעזוך אין פוילען ספעציעל געקומען קיין לובלין, כדי זיך צו בעקענען מיט דער ישיבה. צוריקקו-מענדיג קיין אמעריקא האט דער פיטס-בורגער רב פערעפענטליכט אין א צייט-טונג אינדרוקען פון דער ישיבה, דערביי האט ער זיינע איינדריקען פון דער ישיבה פיטמולירט מיט אזא קשפעל: „עס זענען דארט טאקע פארהאן 100 צימערן. פארוואס זשע האט דער פעטריקאווער רב געזאגט 100 צימערן" ? !...

אין אמעריקא איז מען געוואוינט, אז אויב מען זאגט א מיליאן, מיינט מען הונדערט, און אויב מען זאגט הונדערט, מיינט מען איינס. און דא פלוצלינג אזא „סענסאציע"! געזאגט הונדערט און גע-מאכט הונדערט!...

דעם ברענגען אין בעוועגונג די ישיבה וועט פארקומען זעהר בהדרגה'דיג. אזוי איז אויך די עצה פון טשארטקאווער רבי.

מיט דער גרעסטער פארזיכט וועלען אויך אנגענומען ווערען די תלמידים.

ביז איצט, אינפארמירט ווייטער דער פעטריקאווער רב, האבען זיך שוין רעגיס-טרירט 600 קאנדידאטען תלמידים פון פאלגענדע שטעט און אומגעגענד: טאר-נאוו, סאמבאר, סטאניסלאוואוו, קעלץ, פלאצק, זאמאשטש, טשענסטאכאוו און שעראדז.

קורצליך וועט אן עקזאמינאציאנס-קאמיסיע ארויספאהרען אין יענע שטעט, כדי אויפ'ן ארט דורכצופיהרען די עקזא-מענס פון די תלמידים, דערביי ווערען נאך און עס וועלען נאך אנגענומען ווע-רען נייע קאנדידאטען. פון אלע קאנדי-דאטען וועלען אויסגעקליבען ווערען 120 יונגערע תלמידים און 120 נאך יונגערע וועלען זיין קאנדידאטען אויף תלמידים פאר די ווייטערדיגע יאהרען. שוין איצט אבער האט הרב שפירא בעת זיינע ריי-זען עקזאמינירט און אנגענומען צוויי תלמידים פון דייטשלאנד, 1 פון ענג-לאנד, 3 פון עסטרייך, 1 פון אמעריקא, 3 פון טשעכיען, 2 פון אונגארן, 3 פון רומעניען. דער פארמעלער פרינציפ ביים אנגעמען א תלמיד איז, אז ער מוז זיין עלטער פון 14 יאהר און ממילא פריי פון שול-צוואנג. ער מוז אבער זיין יונ-גער פון 20 יאהר.

פון לובלין וועלען אין דער ישיבה לערנען 15 תלמידים.

פון אונזער ווייטערדיגען שמועס מיט'ן חשוב'ען גאסט. ווייזט זיך ארויס, אז עס איז שוין ענדגילטיג בעשטימט דער מער מין פון דער חגיגה לכבוד דעם חניכת הבית פון דער ישיבה. דער טערמין איז ט"ז אייר, ד. ה. אונ'ם יאהרצייטס-טאג פון מהר"ם מלובלין ז"ל. לויט'ן קאלענ-דאר קומט דאס אויס דעם 14 מאי 1930.

די חגיגה וועט דויערען 7 טאג און עס וועלען זיך אין איהר בעטייליגען די וויכ-טיגסטע פערזענליכקייטען און היינטיגע גדולי בישראל. די חגיגה איז ספעציעל בעשטימט אויף 7 טאג, כדי אויסצומיי-דען אן'אונגעמיטליכען געדראנג, ווען אלע רביים און רבנים זאלען קומען אין איין טאג. צו יעדען רבי קומען טויזענדער חסידים, לובלינער יודען אליין זענען אויך קיין עין-הרע נישט ווייניג און דאס וואלט דערפיהרט צו קאטאסטרא-פעס. עס ווערען דאך פארגעזעהען מי-נימום 100 טויזענד געסט פון אלע עקען לאנד און פון אויסלאנד.

דאס פראגראם ווערט פארגעזעהען אויף פאלגענדען אופן: אין ערשטען טאג פון דער חגיגה — די פייערליכע ערעפענונג, אין צווייטען טאג וועט געווי-זען ווערען דער מארעל פון בית-המקדש. אינ'ם דריטען טאג וועט פארקומען דאס לערנען דעם ערשטען שיעור מיט די תלמידים א.א.וו.

פון די פוילישע רביים האבען צוגעזאגט זייער אנטייל די רביים פון: גער, טשארטקאוו, בעלז, אלעקסאנדער און אנדערע. עס וועלען אויך זיין פערטרע-טען פארשטעהער פון „אגודת הרבנים" און פון די גרעסטע יודישע קהלות אין פוילען, ווי ווארשא, לאדז, קראקא, לעמ-בערג און אנדערע.

פון אמעריקאנער אגודת הרבנים קומט דער פרעזידענט הרב ראזענבערג, דער סעקרעטאר הרב זעלצער און אנדערע.

א חוץ פארשטעהער פון דער מאכט איז אויך פארגעזעהען דער אנטייל פון אמעריקאנער אמבאסאדאר אין ווארשא.

דער בודזשעט פון דער ישיבה, מיינט הרב שפירא, וועט זיך דעקען דורך 100 טויזענד פושקעלעך צו איין גראשען א טאג און יעדען פושקעלע, סובסידיעס פון די קהלות נישט אין פארם פון א נדבה, נאר אין פארם פון סטיפענדיעס פאר די תלמידים פון זייער שטאט צו 30—40 זל. א חודש פאר א שולער. די קהלות אין לעמבערג און קראקא האבען שוין אזעלכע סטיפענדיעס פער-

(ענדע-זייט 6)

צרות פון א יודישען שריפטשטעלער,

וואס איז איינמאל געגאנגען אין בית-המדרש

צ... ס. וואס דער פאעט ש. האל-... איז זיין שטעטעל ראדאשקאוו-... מאל געגאנגען אין שוהל ארין — האט זיך אין די יודישע קאמוניסטישע קרייזען אפגעגעבן חושך.

ווענען האלקינ'ען ווערט דערצעהלט פאלגענדעס: ער איז געקומען צו גאסט צו זיין ברודער דעם שוחט, אין ראדאש-

טשאוו, צונויפגענומען ביים ברודער אין שטוב א מנין, די מתפלל צו זיין בצי-בור! דאס זיך א שאט געטען מיט רעו-זאלוציעס און האלקינ'ס „אנטי-רעל..יע-זער" סטאזש איז געווארען א ציל פאר אנפאלען אויף די קאמוניסטישע פער-זאמלונגען און אין דער פרעסע..

האלקין איז דער פאעט, וואס צוליב איהם איז געמאכט געווארען בשעתו די אטאקע אויף ליטוואקאוו'ן. האלקין איז פון א קליינבירגערליכער פאמיליע, און א געוויסען זיין נאר א העברעאישער דיכ-טער. נישט קיין קאמוניסט, נאר א מיט-לויפער", וואס די קאמוניסטען אנערקע-נען איהם נישט. דערפאר, וואס ליטווא-קאוו האט איהם . א ביסעל געשיצט, האט מען אויך ליטוואקאוו'ן בעשולדיגט אין „רעכטען אפנויג". האלקינ'ען קאן מען נישט מוחל זיין זיין זאמלונג פון לידער „ווי אוו מיט" (פארוואס „ווי: אויך?). די נייע מעשה מיט'ן בית-מדרש איז נאר געווען א סיבה פון פער-גיכטען האלקינ'ען.

איצט האט האלקין אפגעדרוקט אין „עמעס" א ברוף, וואו ער ווארפט אפ דעם „שענדליכען בלבול". זיין ברודער, דער שוחט, לאזט זיך אויס, איז נאר אין ראדאשקאוו נישטא מעהר, נאר ער ארבייט אלס סמאלע-טרייבער הינטער מאסקווא; אז ער, האלקין, איז געווען אין אורלויב-צייט אין ראדאשקאוו, האט ער בעזוכט א מנין, ווייל ער שרייבט א ראמאן, אין האט געדארפט צוליב לי-טעראריש צוועקען, זעהען זיינע פער-סאנאזשען אין שוהל בעת'ן דאווענען, וואו די יודען ווערען מעהר אויפגעלייגט און ענטפלעקען זיך.

דאן ברענגט האלקין א גאנצע ריהה פון זיינע אנטי-רעליגיעזע ארויסטרעטונ-גען, וואס דארפען דינען אלס בעווייז, אז ער דאט שוין לאנג נישט קיין שום שייכות מיט די גלויביגע.

האלקינ'ס ברוף איז געלעגען אין „עמעס" פינף וואכען, ביז מען האט איהם אפגעדרוקט. די רעדאקציע ער-קלערט עס מיט א „רוחה סיבות".

אבטייטונג פון דייטשע אר-כעאלאגישע אינסטיטוט אין ירושלים

בערלין (יטא) דער פארזיצער פון ארכעאלאגישען אינסטיטוט אין דייטש-לאנד פראפ. געהעהראט ראזענוואלד איז אפגעפאהרען קיין ארץ-ישראל. דער ציל פון זיין רייזע איז צו גרינדען אין ירו-שלים אן אפטיילונג פון דייטשען ארכעא-לאגישען אינסטיטוט.

לאָדז
17 פעברואַר 1930
זון אויפגאַנג: 6.54
זון-אונטערגאַנג: 4.47
מאָנטאָג
י"ח
שבט תר"ץ
פ' יתרו

טאָג-כראָניק

העכער 30 מיליאָן שטייערן האָט דער מאַגיסטראַט איינגעמאָהנט פאָריגן יאָהר

טשעכאַווע ציפערן פון דער שטאָטישער בעל-הבית'ישקייט

(—) די אַלגעמיינע ציפער-צונויפשטעלונג פון שטאָטישען נאָרמאַלען בודזשעט פאַר'ן פערגאַנגענעם יאָהר, שטעלט זיך פאָר אין די איינקונפטען 38 מיליאָן 835,031 זל. אין די אויסגאַבען — 30 מיליאָן 220,865 זל.

פון דער ציפער-טאַבעלע איז כדאי צוּבריינגען איינ'יגע וויכטיגע פּאָזיציעס

די שטייער-אָפּטיילונג האָט, צוזאַמען מיט די צוגאָב-קרעדיטען, געהאַט איינקונפטען אין דער הויך פון 30 מיליאָן 841,268 זל., אויסגאַבען האָט געהאַט די שטייער-אָפּטיילונג אין דער הויך פון 2 מיליאָן 66 טויזענד 305 זל. די פינאַנץ-אָפּטיילונג האָט געהאַט איינקונפטען אין דער הויך פון 300,149 זל.; די אויסגאַבען פון דער פינאַנץ-אָפּטיילונג בעטרעפען פאַר'ן פאָריגען יאָהר צוויי מיליאָן 895,175 זל.; די קולטור-אָפּטיילונג האָט געהאַט הכנסה 244,895 זל.; אויסגאַבען האָט די קולטור-אָפּטיילונג געהאַט און פאָריגען יאָהר אין דער הויך פון 5 מיליאָן 977,665 זל.; די אָפּטיילונג פאַר געזעלשאַפטליכע אויפזיכט האָט געהאַט איינקונפטען אויף 169,904 זל.; אויסגאַבען אויף 4 מיליאָן 251,821 זל.; די בוי-אָפּטיילונג האָט געהאַט איינקונפטען אין דער הויך פון 346,165 זל.; אויסגאַבען האָט די אָפּטיילונג געהאַט 1 מיליאָן 762.310 זל.; דער אונטערשטיצונגס-אַמט האָט געהאַט איינקונפטען 203,671 זל.; און אויסגעגעבען די זעלבע סומע. די סובסידיעס פון דער שטאָט פאַר'ן פערגאַנגענעם יאָהר האָבען בעטראָפען 1 מיליאָן 92,080 זל.

געגען אומזיסטע ראַדיאָ-אַבאָנענטן

קאָנפערענץ אין דער שטאָט-סטאַראָסטווע

כדי צו פערזיכערן די לאָדזער ראַדיאָ-סטאַציע פון אומזיסטע אַבאָנענטען פון די הונגע ראַדיאָ-אויריציעס, איז אין דער שטאָט-סטאַראָסטווע פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ מיט די בעזיצער פון די ראַדיאָ-געשעפטען. עס איז געבליבען, אַז אַלע קויפער פון ראַדיאָ-אַפּאַראַטען וועלען מוזען איבערלאָזען אין די געשעפטען דעקלאַראַציעס מיט זייערע נעמען און אַדרעסען.

נאַכט-דיזשורען אין די אַפּטייקען

פּאָוואָלאָצקי, פּעטריקאָווער 809; האַמבורג, גליבנא 50; גלינסקאַ, נאַרוטאָוויטש 4; שטיפּעוויטש, קאָפּערניק 26; נאַרעמזא, פּאָמאָרסקאַ 10 און פּאַטאַש, פּלאַץ קאָשטשעלני 10.

5-יעהריגע טאָכטער „פערשיט“ דעם פאָטער,

אז ער האָט ערמאָרדעט זיין פרוי

5 יאהר תפיסה פאַר דעם גרויזאַמען פערברעכער.

(—) מיט אַ פּאָר חדשים צוריק איז אויפ'ן קאָנינער באַהן-פּלאַנט געפונען געוואָרען דער טויטער קערפּער פון אַ יונגער פרוי, וועלכע איז געווען מורא'דיג צוריסען. די פּאָליציאישע אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז די געטויטע פרוי הייסט יוזעפא וואָזשניאַק, אַ פרוי פון אַ רייכע לאַנד-בעזיצער. זי איז איבערגעפאָהרען געוואָרען דורך אַ צוג. וואָזשניאַק, דער מאַן, האָט ערקלערט, אַז די פרוי איז מן הסתם בעגאַנגען זעלבסטמאָרד. ער מיט דער פרוי און אַ 5-יעהריג מעדכעל זענען אהיימגעפאָהרען מיט אַ וואַגען פון אַ חתונה. אויפ'ן וועג האָט די פרוי נישט גוט זיך אויפגעפיהרט, ער האָט זי אויסגעזידעלט. מורא-האָבענדיג, אַז ער זאָל זי נישט שלאָגען, איז זי אַראָפּגעלאָפען פון וואַגען. ער האָט געמיינט, אַז זי וועט צוריקקומען, אָבער זי האָט, ווייזט אויס, זיך געוואָרפען אונטער'ן צוג. די אויספאָרשונגס-מאַכט האָט אָבער נישט געגלויבט דער ראָזוגער טענה; עס איז גענומען געוואָרען אויפ'ן פערהער דאָס 5-יעהריגע מעדכעל פון דער דערהרג'עטער. דאָס קינד האָט דערצעהלט, אַז דער פאָטער האָט, פאָהרענדיג צו דער חתונה מיטערליך צושלאָגען די מוטער און דערנאָך זי אַוועקגעלעגט אַ פער'הלש'טע אויף די באַהן-שינעס. ווייטער האָט די אויספאָרשונג באַוויזען, אַז וואָזשניאַק האָט בכלל שלעכט געלעבט מיט דעם ווייב, וועלכע ער האָט חושד געווען אין פאַרראַט.

וואָזשניאַק איז דערום אַרעסטירט געוואָרען און דערנאָך איז ער, אויפ'ן גרונד פון דער 5-יעהריגער טאָכטער'ס עדות-זאָגען, פער'משפט געוואָרען אויף 5 יאָהר שווערע תפיסה. וואָזשניאַק האָט דערלאַנגט אַנ'אַפּעלאַציע, און דאָס געריכט האָט בעשטעטיגט דעם אורטייל פון דער ערשטער אינסטאַנץ.

מאָראַטאָריום פון די חובות פון דער אַקציי-געזעלשאַפט מ. שטייגערט

ווי בעקאַנט, האָט די לאָדזער אַקציען-געזעלשאַפט מעכאַנ. שטיינערט, געגעבען זיינע קרעדיטאָרען אַ היפּאָטעק-קוויציע אויף איהר הייזער און פאַבריקען אויף עטליכע מיליאָן זל.

די דאָזיגע אַקציען-געזעלשאַפט האָט בעקומען פון זיינע קרעדיטאָרען, וועלכע האָבען געבאָרגט דער פירמע שטיינערט 4 מיליאָן זל. אַ מאָראַטאָריום אויף עטליכע יאָהר.

דאָס איז דער ערשטער פאַל און אוצימיגען שווערען קריזיס, ווען אַ בעל-חוב אין זיינע אויסלענדישע קרעדיטאָרען קומען אַדורך צווישען זיך אויף אַ פריוואַטען, פרידליכען אופן, נישט אָנקומענדיג צו דער געריכטס-מאַכט.

אין די ווירטשאַפטליכע קרייזען לייגט מען גרויס געוויכט אויפ'ן דאָזיגען אופן פון צעטווילונגער פינאַנציעלער קרעפטיגונג פון אַ פירמע, וועלכע ראַנגעלט זיך מיט צאָהלונגס-שוועריגקייטען.

פון האַנדעלס-געריכט

אויפאַרלאַשטשעו

אויף דער לעצטער זיצונג פון לאָדזער האַנדעלס-געריכט איז בעשטימט געוואָרען אַנ'אויפאַרלאַשטש אויף זבריה זאַראָמב פון זאַוואַדזקאַ 6. דער באַנקראָט איז ערקלערט געוואָרען אויף דער בויטע פון דער „בוימוואָל-פירמע אַבראַם אָסער“ וועלכער זאַראָמב איז שולדיג 3208 זל. און 2287 דאָלאַר. לסוף האָט ער בעהאַלטען די גאַנצע סחורה. זאַראָמב איז אַרעסטירט.

אין מאַי 1929 איז ערקלערט געוואָרען פאַר באַנקראָט נחמיה ברויק, בא[...] צער פון אַ קאָלאָניאַל-געשעפט אוי[...] זגערזשער 32. דעם 17. יוני איז ער [...] פרייט געוואָרען פון אַרעסט. אונצוויש[...] איז ברויק דורכגעקומען מיט זיינע קר[...] דיטאָרען. דאָס געריכט האָט דערויב[...] אייפגעלעזט ברויק'ס אויפאַרלאַשט[...] אויף שטענדיג.

ווען ס'איז גילטיג אַנ'אַקט-אינטערציזיע אויף געלד-תביעות ביי באַנקראָטען

די לעצטע צייט, ווען עס האַגעלט ממש מיט באַנקראָטען, איז אַקטועל געוואָרען די פראַגע, צי ווען מען מאַכט „זאַיענטשעס“ אויף געלד-סומעס, וואָס זענען פערשריבען אין אַקט-אינטערציזיעס, האָבען די בכורה פאַר אַנדערע חובות. וועגען דעם איז נויטיג קלאָר צו מאַכען אַט וואָס.

אַנ'אַקט-אינטערציזיע אויף אַ סומע געלד איז גילטיג נאָר אין פאַל פון באַנקראָט און אין טויט-פאַלען. באַנקראָט בעדייט נישט, ווען מען הערט-אויף צו צאָהלען און אַלע וועקסלען געהען צום פּראָטעסט. לויט'ן געזעץ הייסט אַ באַנקראָט אַנ'אָפיציעל געריכטליך בעשטעטיגטער אופאַדלאַשטש. דאַמאָלט ווערט גילטיג דער אַקט-אינטערציזיע פון ווייב אויף געלד-סכומים.

אויב מען איז נישט אָפיציעל געשטעלט אונטער אַנ'אופאַדלאַשטש און מען מאַכט זאַיענטשעס אין געשעפט אויף סחורה, קאָן די פרוי נישט אַרויסטרעטען מיט איהר אַקט-אינטערציזיע פאָדערן איהרע רעכט.

אויב זי זעהט, אַז איהר אַקט אינטערציזיע שטעהט אין סכנה, קען זי זיך ווענדען צום קרייז-געריכט (האַנדעלס-אָבטיילונג) מיט אַ ביטע וועגען ערקלערען אָפיציעל איהר מאַן אַלס באַנקראָט. דער מאַן גופא קאָן אַרויסטרעטען צום האַנדעלס-געריכט מיט אַ ביטע וועגען שטעלען איהם אונטער אַ אופאַדלאַשטש. דערביי דאַרף ער צושטעלען אַ בילאַנס וועגען שווערען מאַטעריאַלען בעשטאַנד פון זיין געשעפט. אין דעם פאַל ווערט אויך בעריקזיכטיגט דער אַקט-אינטערציזיע פון זיין פרוי אויף דער בעטרעפענדער געלד-סומע.

אויב דער מאַן איז אָפיציעל באַנקראָט, האָט דאָס ווייב מיט דעם אַקט-אינטערציזיע די בכורה צו בעקומען די סומע געלד, וואָס איז פאָרגעזעהן אין אַקט-אינטערציזיע, אויב עס איז נאָך דאָ סחורה פון געשעפט, דאַרף דער ווערט פון דעם צוטיילט ווערען צווישען די קרעדיטאָרען; אויך דאָס ווייב מיט'ן אַקט-אינטערציזיע קאָן זיך בעטייליגען אין ליציטירען דאָס געשעפט, פאַר איהר געלד, וואָס איז פאָרגעזעהן אין אַקט. קאָן זי אָפּקויפען אַ טייל סחורה אין ליציטאַציע-פּרייז.

פון „בר-כוכבא“

דאָנערשטאָג איז אָווענד אין „בר-כוכבא“ פאָרגעקומען די ערשטע קאָנסטיטואירענדע זיצונג פון דער נייער אויסגעוועהלטער פערוואַלטונג.

עס האָבען זיך געשטעלט אַלע ביז איצטיגע ווי אויך די ניי אויסגעוועהלטע פערוואַלטונגס-מיטגלידער און די מאַנדאַטען זענען פערטיילט געוואָרען אויף פאָלגענדען אופן: אברהם קאָהן (פרעזעס) אלחנן שטיינשניידער, (1 וויצע פּרעזעס), ישראל גראַווע (2 וויצע פרעזעס), ד"ר אַלבערט גאָטליב (3 וויצע פרעזעס), לעאָן שמערז (קאַסיר), יצחק מאַלינאַק (געהילפס קאַסיר), מענדעל צווייליך (ווירט). ווייטערע פערוואַלטונגס מיטגלידער זענען: רעד. ישעיה אונגער, הירש לובאַשיצקי, הלל שמראַהוויץ, דערמאַן זיידע, אַדאָלף סעגאַל, ז. נאָמילאָסקי. אַלס קאָאָפּטירטע: ד"ר לעאָן קאָהן, אַדאָלף אָקסענבערג, ישראל ראָזענבערג.

אין די רעוויזיאָנס קאָמיסיע: משה קאַרא, איגנאַץ מאַפּלאָוויטש, מ. צוקערמאַן. פערטיידיגונגס-דעפּוטירטע: ד"ר ה. פרויד, ד"ר ה. ראַוויטש, ד"ר לעאָן קאָהן. אייסערדעם איז אויך אויסגעוועהלט געוואָרען אַ עהרען געריכט, בעשטעהענד פון 3 מאַן.

אויף דער זעלבער ערשטער זיצונג האָט דער וויצע פרעזעס אלחנן שטיינשניידער געשאָנקען די ערשטע 10.000 ציגעל אויף בויען אַנ'איינענע טורן-האַלע. אויף דעם פלאַץ, וועלכען „בר-כוכבא“ בעזיצט.

די נייע פערוואַלטונג האָט אויך באַלד בעשטימט דאָס גרינדען זיך פון 3 נייע סעקציעס, 1) אַ מאָטאָציקליסטען-סעקציע, 2) אַ לייכט-אַטלעטישע סעקציע און 3) אַ פוסבאַל-סעקציע, וועלכע ווערט שוין די טעג אָנגעמעלדעט אין ל. אַ. ז. פ. נ., בכדי נאָך אין דעם סעזאָן צו שפּילען אין מייסטערשאַפט פון „צ“ קלאַס.

וואָס ווערט היינט געשפּילט

אין טעאַטער / אין קינא

יודיש טעאַטער: „די שחיטה“
אררט: „זיי געלעבט“.
שטאָטיש טעאַטער: „ציאַנקאַלי“
קאַמעראַל טעאַטער: „דער אַקטאָבער טאָג“
פּאָפּולאַרני: „אונזער ווייבעלע“.
קאַסינאָ: „די אייזערנע מאַסקע“.
לונאַ: „פּיער טייהלנים“.
ספּלענדיד: „ניו-יאָרק אין דער נאַכט“.
גראַנד-קינאָ: „ווען די פרוי פערגעסט זיך“
פּאַלאַס: „בריף פון דער אונבעקאַנטער“
קאַפּיטאָל: „די זינד פון די אבות“.
אָדעאָן: „דער בונד פון קאַוואַלירען“.
ספּאָרטדזשעלניאַ: „אויפ'ן וועג פון שאַנדע“
זאַכענטאַ: „אונשטערבליכע ליבע.
וואָדעוויל: „דער בונד פון קאַוואַלירען“
אַפּאָלאָ: „צווישען מענשען פרעסער“.

ראַדיאָ פּראָגראַם

מאָנטאָג, 17. פעברואַר.

וואַרשאַ (1412)

11.58 שעה צייכען.
12.05—13.10 גראַמאָפאָן-פּליטען-מוזיק
16.45—17.14
17.55—18.45 לייכטע מוזיק פון רעסטאָראַן „טראַנאָמיאַ“.
19.25 גראַמאָפאָן פּליטען מוזיק
19.40 ידיעות
20.30—22— אינטערנאַציאָנאַלער קאָנצערט פּראַג.
22.15 יועטער בעריכט, ספּאָרט בעריכט
22.35 לעצטע נייעס
23—24 טאַנץ-מוזיק פון רעסטאָראַן „אָאַזאַ“

ווילנא (385)

12.05—13.10 ראַדיאָ אָרקעסטער קאָנצערט
16.15 טראַנסמיסיע פון אויסלענדישע סטאַציעס
17.15 אויספיהרונג פאַר קינדער
18.45—19.25 פּראַגמענט פון ראָמאַן „לעגענדע“ פון ק. באַנדראָווסקי
23— טראַנסמיסיע פון אויסלענדישע סטאַציעס

קאַטאָוויץ (409)

17.15 ראַדיאָ טעכניק פאָרלעזונג
17.45—18.45 לייכטע מוזיק

פּויזען (335)

17.45—18.45 פידעל קאָנצערט
19.05 הומאָריסטישע פאָרטראַג
19.50 20.15 פאָרלעזונג איבער ראַדיאָ טעכניק

אויסלענדישער ראַדיאָ-פּראָגראַם

פראַנקפורט (390)
20— סימפאָנישער קאָנצערט.

לאַיבאַך (569)
20— טשייקאָווסקי-אָוועזד

לוזאַנאָ (680)
20.35 סימפאָנישער קאָנצערט

ברעסלויִ (509)
21.30 כאָר קאָנצערט

הילפערסום (1875)
20.41 כאָר קאָנצערט

דובלין (413)
21— סימפאָנישער קאָנצערט

ריגאַ (525)
פאָלקסטימליכער קאָנצערט

קעלן (473)
20— אָווענד קאָנצערט

קופּאָן № 104
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פונ'ם דאָזיגען קופּאָן קאָן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.
גילטיג היינט מאָנטאָג, דעם 17 פעברואַר פון 8—9 אָוו.

אין'ם וואַרשטאַט, וואו די יודישע יוגענד ווערט פּראָדוקטיוויזירט

די יודישע יוגענד רייסט זיך צו דער האַנדווערקעריי. — די מעכאַנישע וואַרשטאַטען פון „אָרט“. — די מעכאַנישע וועבעריי און די „קאָטאָן“-מאַשין. — די מיידעלשע פאַכען...

אַ בעזוך אין די וואַרשטאַטען פון לאָדזער „אָרט“

„אָרט“. אַ זעהר פּאָפּולערע אינסטיטוציע ביי אונז אין לאָדז. און דאָך ווייסט מען זי גאָר ווייניג. דאָס איז אַן אינסטיטוציע, וואָס מאַכט נישט אַרום זיך קיין טומעל, גיט נישט אָפּ קיין גלות-לאַנגע בעריכטען פון איהר טעטיגקייט. די אַרבייט ווערט דאָרט געטאָן שטיל און בעשיידען. דערפאַר אָבער יוסט, איבערלעגט, בערעכענט, אַז קיין איין שפּאַן ענערגיע זאָל נישט פערלוירען געהן, אַז קיין איין שריט פון דער אַרבייט זאָל נישט געהן לאיבוד. און אַרבייט האָט „אָרט“ פיל.

יעדען טאָג קומען יודען און בעטען, אַז מען זאָל זיי אויסלערנען אַ פאַך. ס'רוב זענען דאָס יוגענדליכע, און עלטער פון 15 ביז 20 יאָהר. עס פעהלען אָבער אויך נישט עלטערע פון 35 און אפילו 40-יעהריגע, בעווייבטע און בעקינדערטע יודען, וואָס די גרויזאַמע „ווירקליכקייט“ האָט זיי אַרויסגעשטופּט פון זייערע אַלטע פּאָזיציעס.

זעלבסטפערשטענדליך, אַז נישט אַלע קאָן מען אַריינגעמען אין די „אָרט“-וואַרשטאַטען און נישט אַלע זענען פּאַסיג אין די עלטערע יאָהרען זיך אויסצולערנען עפּעס אַ רעכטען פאַך. עס איז ענוג צו דערמאָנען, אַז אין פאַרגאַנגענעם יאָהר האָבען זיך צו דער פערוואַלטונג פון „אָרט“ געוואָנדען 1460 פּערזאָן, מ'זאָל זיי אויסלערנען אַ מלאכה. דערפון זענען געווען זעהר פיל יונגעלייט און מיידלעך פון דער אַרומיגער פּראָווינץ, פונ'ם קליינעם יודישען שטעטעל, וואָס איז פעראָרעמט געוואָרען. קינדער פון יודישע קרעמער און קליינהענדלער, פון מאַרק-שטעהער און סתם יודען, וואָס האָבען אַמאָל געהאַנדעלט מיט'ן פּויער. פאַר די דאָזיגע נידערגעשלאָגענע יונגעלייט איז „אָרט“ דאָס איינציגע רעטטונגס-ברעט, דאָ ווערען זיי אויסגעבילדעט אַלס געזונטע, פּראָדוקטיווע מענשען מיט אַ מלאכה אין דער האַנד.

לייידער האָט אָבער „אָרט“ נישט קיין פּלאַץ פאַר אַלעמען. און נישט אַלע האָבען דערויבער די זכיה אַריינגענומען צו ווערען אין די וואַרשטאַטען. פון די 1500 פּערזאָן, וואָס האָבען רעפלעקטירט אַלס שילער, זענען נאָר אָנגענומען געוואָרען 800. און פון זיי האָבען אויך נישט אַלע געהאַט דאָס סבלנות און געדולד אויסצופּלייבען דעם טערמין און אין דער מיט פערלאָזט די אַרבייט. דאָס האָט בעוואויגען די פערוואַלטונג פון „אָרט“ צו זיין איבערקלויבעריש מיט'ן שילער-מאַטעריאַל, אויספאָרשען פריהער זייער פעהיגקייט און שטאַנדהאַפטיגקייט. דאָס ווערט אונז געצייגט.

די וואַרשטאַטען פון „אָרט“ געפינען זיך אין העלע גרויסע לאָקאַלען, איינגעריכטעט מיט אַלע מאָדערנע מכשירים און נייעסטע מאַשינען.

דער זאָקען-וואַרשטאַט געפינט זיך אין אַ גרויסען פאַבריקס-לאָקאַל. דאָ זעהט מען פון אַ שפּויל-רעדעל ביז די מעכאַנישע קראַפּט-מאַשין פון נייעסטען סיסטעם. יונגע-לייט און בלויע בלוזען און אויפגעקאַשערטע אַרבעל שטעהען ביי די מאַשינען און אַרבייטען מיט התמדה. צווישען די יוגענדליכע, קוים-בעשערדעלטע שילער געפינען זיך אויך עטליכע עלטערע יודען, געוועזענע קליינהענדלער, וואָס שטעהען איצט ביי דער שליסען-מאַשין און פון זייערע אויגען זעהט אַרויס אַ צופרידענהייט, וואָס די בלינדע, אייזערנע מאַשין מיט איהרע צעהנדליגע נאָר שפּיציגע נאָדלען גיט זיך איהם אונטער און איז איהם געהאָרכזאַם. און גליקליך איז אַזאַ יוד, ווען ער זעהט, אַז אונטער דער מאַשין ווערט דער שטאָף אַלץ לענגער און לענגער און עס פּוקט זיך פון איהם אויס אַ נייער, פרישער דאַמען-זאָק, בלאַנק פון דער נאָדעל אַוועק.

דאָס זעלבע זעהט מען אויך אין דער שטריק און סוועטער-אָפּטיילונג. דאָ שטעהען יונגע בחורים'לעך איינגעבויגען איבער די מאַשינען און שטריקען, שטריקען מיט אַנ'אייזערנער געדולד און גליקליך איז דער, וואָס האָט שוין זוכה געווען צו זעהן די ערשטע פרוכט פון זיין אַרבייט — אַ סוועטערעל, אַ שאַלעכעל אָדער אַנ'אַנדער שטיקעל טריקאָטאַזש-אַרבייט. דאָס איז די שאַפונגס-פרייד פון די, וואָס זעהען, אַז זיי קומען ענדליך אַריין אין דער משפּחה פון פּראָדוקטיווע, שעפערישע מענשען. אין דער טריקאָטאַזש-אָפּטיילונג געפינען זיך אויך איינגע הענדשקע-מאַשינען.

דער לייטער פון „אָרט“, ה' א. פרויד, ערקלערט אונז, אַז אין די דאָזיגע מעכאַנישע אָפּטיילונגען האָבען די שילער אויסצושטעהן אַ גוטע פּראָבע, איידער זיי ווערען פערערעכענט אַלס פאַקטישע שילער. בעת אָנקומען אין וואַרשטאַט גיט מען דעם יונגינקמאַן אָדער דעם מיידעל אַ שטיקעל געשטריקטע שטאָף און מען הייסט עס איהם אויסצוגלייכען, לויט די בעזונדערע אויגען, אַרויסצוציען אויף די נאָדלען פון דער רונד-מאַשין. אַזאַ אַרבייט איז פאַר אַן אָנפאַנגער זעהר שווער. מען מוז דערצו האָבען אַ שטאַרקען געדולד. און געהען פּאַרביי אַ פּאָר טעג, דער שילער האָט בעוויזען אויסצופיהרען די דאָזיגע אַרבייט און נישט אַנטלויפען פון וואַרשטאַט, איז אַ סימן, אַז ער וועט שוין ווייטער אויך אויסהאַלטען און זיך ערלערנען דאָס פאַך. ער ווערט דאַן פעררעכענט אַלס פאַקטישער שילער און דער מייסטער נעמט איהם אונטער זיין השגחה.

אַ חוץ די דאָזיגע צוויי טעקסטיל-אָפּטיילונגען געפינט זיך אויך נאָך אַ גרויסע אָפּטיילונג פון מעכאַנישע האַנד-וועבעריי. די דאָזיגע אָפּטיילונג איז די ווילכטיגסטע פון לאָדזער „אָרט“. דאָ ווערט דער יודישער האַנד-וועבער, וועלכער איז שוין ענדגילטיג דעקלאַסירט געוואָרען, געלערנט אַריבערצוגעהן צו דער מעכאַנישער שטוהל. די שילער פון דער דאָזיגער אָפּטיילונג זענען האַרעפּאַשניקעס בני האַרעפּאַשניקעס, נאַגעצע דירות באַלוטער האַנד-וועבער שטעהען אונטער זיי. און נאַטירליך קאָן שוין דאָ קיין רעד נישט זיין פון אַ פּראָבע-עקזאַמען. די שילער פון דער דאָזיגער אָפּטיילונג ווערען געוואָרנט צו אַרבייטען און דאָס איז דערויבער דער נוצליכסטער עלעמענט פון „אָרט“.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג געפינען זיך מעכאַנישע שטוהלען פון פערשידענע טיפּען, וואָס געבען אַרויס פונ'ם גרעבסטען שטוק ביז די פיינסטע פלושען און זיידענע אויף די פערכעמישסטע ראַמען-קליידער.. דער שילער, וואָס געהט דאָ אַדורך דעם קורס, קאָן אַזוי אַרום אַרבייטען ביי אַלע אַרט מאַנופאַקטור-סחורות און שפּעטער איז איהם דעריבער לייכטער אַריינצוקומען אין דער פאַבריק.

אין דעם זעלבען לאָקאַל געפינט זיך אויך די בערוהמטע קאָטאָן-מאַשין, וואו יודישע יונגעלייט בעקומען אַנ'אויסבילדונג אין דעם גלענצענדסטען פאַך ביי אונז אין לאָדז. די דאָזיגע אָפּטיילונג איז דער שטאָלץ און די קרוין פון לאָדזער „אָרט“. ליידער איז זי אָבער איצט נישט טעטיג צוליב דער שרפה, וואָס איז מיט אַ פּאָר חדשים צוריק אויסגעבראָכען אין דער פאַבריק, וואָס געפינט זיך איבער די „אָרט“-וואַרשטאַטען.

די „אָרט“-וואַרשטאַטען האָבען גענוג זעהר שטאַרק געליטען פון דער שרפה. די מאַשינען זענען אָפּגעראַטעוועט געוואָרען, אָבער דער לאָקאַל איז געצילט רואינירט און עס וועט נאָך נעמען אַ לענגערע צייט ביז די דאָזיגע וויכטיגע אָפּטיילונג וועט צוריקגעשטעלט ווערען אין בעוועגונג.

זעהר אינטערעסאַנט איז די האַפּט- און שטיקעריי-אָפּטיילונג. דאָ לערנען זיך שוין בלויז מיידלעך. די דאָזיגע אָפּטיילונג איז געטיילט אין צוויי: אַ האַנד-שטיקעריי און אַ מאַשין-שטיקעריי, אין דער האַנד-שטיקעריי ווערען אויסגעאַרבייט די פיינסטע האַפּטען. די אַרבייט ווערט דאָ אַזוי קונסטליך אויסגעפיהרט, אַז די שילערינס פון „אָרט“ זענען בעוואָרפען מיט אַרבייט אין דער הוים. דאָס בעווייזט, וואָס פאַר אַ מאַרקע די דאָזיגע אָפּטיילונג האָט זיך געשאַפען ביי אונז אין שטאָט. פאַרהאַנ[...] פּיל שטיקעריי-אַרבייטען פון אַ קאָנ[...] קורענץ ווערט. דאָ ווערען אויס[...] שטיקט פערשיעדענע סטילפולע יודי[...] מצה-מאַשען, חלה-מישטוכלעך, מיזר[...] ער, וואָס זענען בעהוילפן מיט דעם [...] טען יודישען חן. עהנליכע אַרבייטען [...] רע ... אויך אויסגעפיהרט אין דער מאַש[...] שטיקעריי.

זעהר רייך בעזעצט איז די שניידער[...] אָפּטיילונג פון „אָרט“. דאָ לערנען [...] אפילו פערהייראַטע פרויען, מאַמעס [...] קינדער. די שילערינס געהען דאָ אַרי[...] אַ קורס פון קליידער-נייהעריי און ש[...] אַ פּאָר וואָכען מוזען אויך געשאַ[...] ווערען דער לעצטער אָפּטיילונג [...] „אָרט“, דעם ספּעציפיש מיידעל[...] פאַך — מאַניקור. אין דער דאָזיגע[...] אָפּטיילונג לערנען זיך אַ פופציג [...] מיידלעך. דער קורס דויערט אונגעפ[...] פון דריי ביז 4 חדשים. די אַרבייט [...] אַ לייכטע, פערדינען צו בוסלעך קאָן [...] אויך דערביי, האָט עס טאַקע אויף [...] זעהר פיל בעלנים. ס'רוב שילערינס [...] „אָרט“ בעקומען שפּעטער בעשעפטי[...] אין די רעזזורעס.

אָט דאָס איז דאָס אַלגעמיינע [...] פון די „אָרט“-וואַרשטאַטען אין [...] אַנ'אינסטיטוציע מיט אַ רוזיגען [...] נעהם, מיט אַ זעהר שעהנער געש[...] פון אַפּגעשוועכער אַרבייט און מיט [...] ברייטערע פּלענער אויף דער צוקונ[...] און דער גאַנצער אַדמיניסטראַטיו[...] אַפּאַראַט וואָס אָנגעפיהרט בלויז [...] צוויי בעאַמטע, דורך דעם ענערגי[...] לייטער א. פרויד און אַ פערייני[...] ביוראָליסטקע. און נישט קוקענדיג [...] די גאַנצע אַרבייט ליגט דער עיקר [...] אויף די פּלייצעס פון די דאָזיגע [...] מענשען, געפינט זיך אין „אָרט“ [...] אויפ'ן אָרט... קיין שום זאַך ווערט [...] אָפּגעשלעפּט. דאָ הערשט דער נייע [...] אַרבייט און אַלץ איז דאָ פּראָדוקטיוו[...]

ב. זיידאַ[...]

דער לאדזער יודישער בעל-מלאכה אין די צוואנגען פון נויט און יאוש

מאסען-מיטינג פון יודישע האנדווערקער מיט דעפוטאט ראסנער

(—) דער שווערער קריזיס, וואס האט געצונדערט אלזייטיגע נעלעגט ... נויט-צייכען אויף לאדז, האט זעהר אומ-גליקליך זיך אפגערופען אויף דעם לאדזער יודישען בעל-מלאכה, וועלכער ראנגעלט זיך איצט פשוט פאר דעם ארומען פיסען ברויט. די האנדווערקער-ווערק-שטעלען זענען בארעקט מיט שטויב, די ארבעטס-געצייג זשאווערט. דער דלות פייפט אין קיין האפנונג אויף פערבעסע-רונג איז ניטא.

נישט קיין וואונדער דעריבער, וואס דער צענטראלער האנדווערקער-פער-באנד אין לאדז (פאלודניאווא 4) האט באשלאסען צו לאזען הערען דעם פער-צווייפעלטען וועה-געשריי פון די אונגליק-ליכסטע פון די אומגליקליכע, וועלכע ווילען ארבעטען און קענען ארבעטס-מעג-ליכקייטען זענען נישטא.

דער דאזיגער וועה-געשריי איז גע-הערט געווארען אויף דער פערזאמלונג, וואס איז פארגעקומען שבת-צו-נאכטס אין זאל „קאלאסעאום".

צוליב דער פרעגנאנטקייט פון די פראגען, וואס די פערזאמלונג פון די לאדזער יודישע האנדווערקער האט גע-האט צו בערירען, איז ספעציעל גע-קומען קיין לאדז רעפ. חיים ראסנער. ער איז ארויסגעטרעטען מיט א גרויסער רעדע וועגען ווירטשאפטליכען קריזיס און האט זיך אויספירליך אפגעשטעלט אויפ'ן טרויעריגען מצב פון די יודישע האנדווערקער.

— אין פוילען זענען פאראן העכער 400.000 יודישע האנדווערקער, וועלכע בילדען בעי 50 פראצענט פון דער אלגע-מיינער צאהל האנדווערקער אין גאנצען לאנד. דאס נייע אינדוסטריע-געזעץ האט איינציגע מעלות, וואס וועלען מיטווירקען צו א בעסערער ארגאניזאציע פון די יו-דישע בעלי-מלאכות. איצט, ווען דאס געזעץ ווערט דורכגעפיהרט אין לעבען, דארף מען אבער שטעהן אויף דער וואך, אז עס זאל נישט געשעהען אן עולה דעם יודישען בעל-מלאכה. אין דעם פרט שפילט א בעדייטענדע ראל די האנד-ווערקער-קאמער און איהרע יודישע רעפ-רעזענטאנטען. עס איז דעריבער די ווי-כטיגע פליכט פון די יודישע מיטגלידער אין דער לאדזער האנדווערקער-קאמער אכטונג צו געבען, אז דעם יודישען בעל-מלאכה זאל קיין רעה נישט געשעהען בעי דער דורכפיהרונג און לעבען פון די תקנות פון אינדוסטריע-געזעץ.

וועגען דער שרעקליכער פעראראמונג פון יודישען האנדווערקער רעדט ווי. ב. ארדינאנס. ער אילוסטרירט דאס גרוילענדע בילד פון רואין און צוזאמען-געבראכענקייט. א צולאג צו די צרות זע-נען די שטייער-איבערלאסטינגען, וואס פערניכטען צום אפרינגען דעם יודישען בעל-מלאכה, וועלכער ווערט אויסגעז-י-סען פון אלע זייטען און געניסט נישט פון קיין שום קרעדיטען.

עס רעדען נאך פרנס ראובן האפטמאן וועגען דער טאקטיק פון די יודישע פאר שטעהער אין סיים און ראטס. מארק פיין וועגען דער אונזיניגקייט פון שטיי-ער פרעמס פון אוסטאוו וועגען מעבלאני-זירען די האנדווערקער-ווארשטאטען.

די אלגעמיינע נויט און די מיטלען צו ראטעווען פון פולשטענדיגען אונטער-גאנג דעם יודישען בעל-מלאכה רעדט ארום דער פארשטעהער פון דער האנד-וועלס-קאמער, ה' ש. שווארצבערג.

נאכדעם, ווי עס רעדען די ה"ה הער-מאן גאלדבערג און מארקעוויטש, ענט-פערט זיי רעפ. ראסנער און עס ווערט אנגענומען

א רעזאלוציע

וועלכע שטעלט פעסט, אז דער ווירט-שאפטליכער קריזיס האט אין דער ערשטער רייה געטראפען א טויט-קלאפ דעם יודישען בעל-מלאכה. אלע פאכען זענען ארבעטסלאז. די סכנה פון אונטערגאנג איז גרויס. עס איז נויטיג א דרינגענדע הילף. עס איז דעריבער א נויטווענדיג-קייט קודם כל זיך צו בעמיהען וועגען גרויסע שטייער-הנחות פאר די האנד-ווערקער.

דער כלל יודישע האנדווערקער אין לאדז איז ענטשלאסען פאר דער אונטער-שטיצונג פון דער היימישער פראדוקציע און ארויפלעגען א גרויסען צאל אויף די אויסלענדישע אויסארבייטונגען, וואס ווערען אריינגעפיהרט קיין פוילען.

א לאדזער יודישער קאמיסאר שמד'ט זיך

און זיין פרוי גט זיך צוליב דעם מיט איהם

(:) אין לאדזער ראבינאט איז די טעג פארגעקומען א סענסאציאנעלער גט צווי-שען א לאדזער יודישען פאליציי-קאמי-סאר (ווייזט אויס, אז אזעלכער איז פאראן אין אונזער שטאט) און זיין יו-דישער פרוי.

מיט לערך 3 וואכען צוריק איז דער זעלבינער קאמיסאר, וועלכער פיהרט אן מיט א געוויסער פראווינץ פון לאדזער אויספארשונגס-אמט, געקומען צו הרב סעגאל, ער זאל איהם גט'ן מיט זיין פרוי. דער מורה-הוראה האט, נאטירליך געוואלט הערען, וואס עס זאגט וועגען דעם דער צד שכנגד, דעם קאמיסאר'ס ווייב, וועלכע וואוינט אין טאמאשאוו.

דער קאמיסאר איז אוועק און די טעג איז ער געקומען צו הרב סעגאל צוזא-מען מיט זיין פרוי.

די פרוי האט ערקלערט דעם רב, אז זי וויל זיך מיט איהם גט'ן. וואס און ווען עס בעווענט זיך צו דעם שידוך, האט זי נישט געוואלט זאגען.

דער רב האט דורכגעפיהרט די גט-פארמאליטעטען און דער קאמיסאר איז „בעפרייט געווארען"...

ווי מען גיט איבער, זאל די סיבה פון דעם קאמיסארישען גט זיין דאס, וואס דער קאמיסאר זאל זיך האבען גע-שמד'ט און צוליב דעם האט זיין יודיש ווייבעל בעשלאסען זיך מיט איהם פון גאנדערצוגעהן.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע זאל — נארוטאוויטש 20 —
אונטער דער ליטונג פון א. בעזמאן

היינט, מאנטאג, 9 א זייגער אווענט די בעליבטע פיעסע אין לאדז אויפ'ן אלגעמיינעם פערלאנג

„די שחיטה"

אין 4 אקטען פון יעקב גארדין רעזשי י. ראקאוו

עס נעמט אנטייל לויט א. ב. פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, נערה און פארע-מאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, ניהויז, פאלאנסקי און ראקאוו. ארמיניסטראטאר — מ. ארנוואלד, מוזיקאלישע ליטונג — ל. זעלמאן.
בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע.

בעמערקונג: פארשטעלונגען פאר וואהלטעטיגע אינסטיטוציעס ווערן פערקויפט פאר צוגענגליכע פרייזען. זיך צו ווענדען אין קאנצעלאריע יעדען טאג פון 11 ביז 2 נאכמיטאג.

אומזאץ-שטייער וועט היי-יאהר געשאצט ווערען, ווי פריהער

אזוי האט בעשלאסען די קאנפערענץ פון די נאטשעלניקעס

אויף דער קאנפערענץ פון די נאט-שעלניקעס פון די פינאנץ-אמטען אין לאדז, וואס איז פארגעקומען דעם לעצ-טען פרייטאג און שבת איז אנגענומען געווארען א בעשלוס, אז בעי די אוים-מעסטונגען פון אומזאץ- און הכנסה-שטייערען, וועלכע ווערען איצט געמאכט ווערען, דארפען די שאצונגס-קאמיסיעס נישט רעכטען זיך לויט'ן פרינציפ פון די אלגעמיינע-איינגעשראנקטע אומזאצען נאר פונקט ווי ביז איצט דארפען גע-שאצט ווערען די אומזאצען געמעני אינ-דיווידועל, ר.ה. לחלוטין זיך נישט רע-לענען מיט דעם אלגעמיינעם קריזיס און דער גע'הרג'עטער קאניונקטור.

די מחנה ארבייטסלאזע וואקסט

בלויז אין לאדז 707 ברויטלאזע

(—) אין דער לעצטער וואך איז אין לאדז און סביבה געווען רעגיסטרירט 50.707 ארבייטסלאזע, דערונטער בלויז אין לאדז 35.707, אין פאביאניץ — 4.323, אין זגערזש — 3.905, אין זדונ-סקא-וואליא — 2.510, אין טאמאשאוו — 3,111, אין קאנסטאנטין — 482, און אלעקסאנדער — 482, און רודא-פאביאניץ — 392 ארבייטסלאזע.

שטיצע האבען די פערגאנגענע וואך בעקומען סך הכל 34,213 ארבייטסלאזע, בלויז אין לאדז — 26,394 ארבייטס-לאזע.

אין דער פאריגער וואך האבען אין לאדז פערלוירען זייערע בעשעפטיגונגען 2029 פערזאן.

נישט קיין פאטענטען פאר האנד-ווערקער, נאר „ריטשאלט"-אפצאהל ווערט גענומען ווערען

דאס האנדעלס-מיניסטעריום האט אויסגעארבייט צוזאמען מיט'ן פינאנץ-מיניסטעריום א פראיעקט וועגען רוט-שאלט-אפצאהלונגען פון האנדווערקער-אונטערנעהמונגען. די אפצאהלונגען ווע-לען זיך פערגרעסערן, אפהענגיג פון דער צאהל בעשעפטיגטע געזעלען. די „ריט-שאלט"-אפצאהלונגען וועלען איינגע-פיהרט ווערען אנשטאט די ביז-איצטיגע פאטענטען און וועלען געהן לטובת די האנדווערקער-קאמערען.

היינט הויבט זיך אן די רעגיסטראציע אויף שטיצע פון לאדזער בירגער-קאמיטעט.

ווער וועט בעקומען די שטיצע?

אויף צו בעקומען שטיצע פון לאד-זער בירגער-קאמיטעט דארפען זיך היינט, מאנטאג רעגיסטרירען די ארבייטסלאזע וואס געניסען נישט פון קיין שום שטי-צע און האבען נישט קיין שום הכנסות און זייערע נעמען הויבען זיך אן מיט A, B, C, D, E,

F, G, H, I, J. — מארגען, דינסטאג פערזאנען, וואס בעזיצען לעגיטי-מאציעס פון דער פרשטער אפטיילונג ארבייטסלאזען-פאנד, (מאטעיקא-גאס), דארפען זיך רעגיסטרירען אין „העלע-נאוו"; די, וואס בעזיצען לעגיטימאציעס פון 2. ארבייטסלאזען-פאנד (לאמושינ-סקא-גאס) דארפען זיך רעגיסטרירען אויף זשגאווסקא 26, אין סטאלאראוו'ס פאבריק.

צו דער רעגיסטראציע דארף מען מיטנעמען א פאס, די לעגיטימאציע פון ארבייטסלאזען-פאנד, געשטעמפעלט אין יאנואר אדער פעברואר, א געניוע ערמיקייטס-צייגניש פון ווירט מיט די נאהל פאמיליען-מיטגלידער, בעשטע-טיגט דורכ'ן בעטרעפענדען קאמי-סאריאט.

א פרייליידיגער וועט בעקומען 20 זל. א חודש. א פאמיליע פון 2 פערזאן — 30 זל., פון 3—4 פערזאן — 40 זל., פון 5—6 פערזאן — 60 זל., א גרעסערע פא-מיליע — 70 זל. א חודש.

קאנפיסקירט דער „לאדזער וועקער"

(§) דער פרייטאג-נומער פון „לאד-זער וועקער" איז קאנפיסקירט געווארען פאר אן ארטיקעל וועגען דער פערעדני-גונג פון דער בורזשעט-רעגיאמע אין סיים.

היינט לעצטער טאג זיך צו רעגיסטרירען אויף קויהלען-שטיצע פון דער קהלה

(:) היינט, מאנטאג, איז דער לעצ-טער טאג פאר די לאדזער יודישע ארי-מעלייט צו רעגיסטרירען זיך אויף קויה-לען-שטיצע אין די ראיאן-אמטען אויף בזשעזשינער 7 (פאר באלוט און „א"א-נאשטש"); אויף מרדכי גפאי'ס גאס 13; אין דער באנס פון פאטארסקא 15; אין שניידער-פעראיין אלעע 1. מאי 2; אין לאקאל פון דער „אגודה", גארטשא-ווטש 11; אין דער גמילת-חסדים-קאסע גרינער מארק 7; אין דער תלמוד-תורה קיליגסקי-גאס 116; אין דער תלמוד-תורה אויף זארזשעווסקא 7.

די רעגיסטראציע דויערט פון פריה ביז אין אווענד אהן הפסקה.

געלעגענהייטען צו האנדלען מיט אויסלאנד

אין ביורא פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער זענען אנגעקומען פאלגענדע אפערטען:

א בולגארישע פירמע וויל זיך שטעלען אין פערבינדונג מיט בוימוואל-שפינע-רייען מכח עקספארט קיין בולגאריען (נומער 700); א האלענדישע פירמע וויל איבערנעמען א פערטרעטונג פון וואל- און בוימוואל-פאבריקען (געראלס-טע אויסארבייטונגען) (773); א טשעכי-שע פירמע זוכט ליפעראנטען פון גרע-סערע קוואנטומס הארן, קאפיטעס א.א.וו. (771); א נארוועגישע פירמע זוכט א פערטרעטונג פון א קאפעלושען-פאב-ריק (724); א מעקסיקאנישע פירמע וויל זיך שטעלען אין קאנטאקט מיט פוי-לישע פירמעס, כדי איבערצונעמען פער-רטעטונגען (709); א האמבורגער פיר-מע זוכט אפנעמער אויף אינסטאלאציע-מאטעריאלען צו עלעקטריע (687).

טעאטער און קונסט

היינט „די שחיטה" אין יודישען טעאטער

היינט 9 אווענד ווערט דורך די יו-דישע טרופע אין „פילהארמאניע" גע-שפילט צו ביליגע פרייזען די בעליבטע פיעסע פון יעקב גארדין „די שחיטה" אין 4 אקטען. די ראלען זענען פער-טיילט צווישען די בעסטע כחות פון דער טרופע.

מארגען זינגט מ. קוס[illegible] אויפ'ן גרויסען „הזמיר"-קאנצערט

דער לאנג-ערווארטעטער גרויסער קאנצערט פון „הזמיר" קומט שוין פאר מארגען אווענד אין „פילהארמאניע". דער כאר און ארקעסטער פון „הזמיר" האט זיך ענערגיש צוגעגרייט צום דא-זיגען קאנצערט און זייערע אויפטרי-טען זאגען צו צו פערשאפען אן אמת מוזיקאלישען גענוס. מיט א בעזונדערן אינטערעס ווערט אבער ערווארט דער אויפטריט פון ווארשאווער אויבער-קאנטאר מ. קוסעוויצקי, וועלכער וועט פארטראגען סאלא און אונטער כאר און ארקעסטער-בעגלייטונג די פיינסטע פערל פון דער יודיש-רעליגיעזער מוזיק

דער נעכטיגער רעפעראט פון יעקב ראזענהיים אין „פילהארמאניע"

דער פרעזידענט פון דער וועלט-לעכער „אגודת ישראל"-ארגאניזאציע ה' יעקב ראזענהיים פון פראנקפורט אין נעכטען געווען אין לאדז און געהאלטען א רעפעראט וועגען די ציהלען און אויפ-גאבען פון „אגודת ישראל". דער זאל און די גאלעריע זענען געווען איבער-פולט פון מענשען.

א געגויען אינהאלט פון רעפעראט ברענגען מיר אין מארגענדיגען נומער פון אונזער צייטונג.

אנדערטהאלבען מיליאן זל. בעטרעפט היי-יאהריגער קהלה-בודזשעט.

(:) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דער בודזשעט-קאמיסיע בעי דער קהלה איז אנגענומען געווארען דער קהלה-בודזשעט פאר 1930 אין דער דריטער לעזונג. בעי דער דריטער לעזונג זענען גע-מאכט געווארען איניגע אויסבעסערונ-גען און מעהרערע פאזיציעס זענען פער-קלענערט געווארען אויף א סומע פון 63 טויזענד זל.. סך-הכל בעטרעפט דער נייער קהלה-בודזשעט פאר לאדז 1 מי[illegible]

די געהיימנישען פון דער רויטער ווילע

שפאנענדער ראמאן פון לאדזער לעבען.

(50-טע פארטזעצונג)

עטליכע סעקונדען האבען זיי בעידע שטילגעשוויגען. דערנאך האט ער ווידער אנגעהויבען רעדען:

— אך, ווי אפגענארט דו האסט מיך! ווי שרעקליך מיאוס אפגענארט! איך האב אזוי שטארק געגלויבט אין דיינע זיסע ווערטלעך, וועלכע האבען זיך מיר איינגעקריצט טיף אין הארצען, ווי אן'אייביגער אמת. דאס וואס עס האט מיך יעצט געטראפען איז פאר מיר דאס שרעקליכסטע, וואס קאן נאר זיין, ווייל איך האב מיר קיינמאל נישט פארגע-שטעלט, אז עס וועט קומען א מאמענט, ווען מיר וועלען זיך פונאנדערגעהן.

פאני האט, ווי אויסער זיך, א געשריי געטאן:

— פארוואס זאגסטו, אז איך ליב דיך נישט? צו דער-פאר, ווייל עס איז דיר עפיס איינגעפאלען א משוגעת, אז דו מוזט אהן א פארוואס און א פאר-וואן פערלאזען לאדז אויף אייביג? אויב איך וויל נישט פאהרען מיט דיר, הייסט עס נאך נישט, אז איך האב דיך אויפגעהערט ליבען.

— און אויב עס זענען דא אזעלכע וויכטיגע סיבות, אז איך מוז? און אויב דו אליין וועסט איינגעפינען, אז איך מוז דורכאוים אוועק פון דאנען, וועסטו דעמאלט געהן מיט מיר?

— עס קאן זיין — האט זי אפגעענטפערט.

— עס קאן זיין! — האט יעזשי אויסגעשריגען — זעהסטו, דו אליין זאגסט „עס קאן זיין" און נישט „יא".

יעצט איז ער געווארען אויסער זיך.

— הער אוים — האט ער זיך צו איהר געווענדעט — אויב א מאנספערשוין, וועלכער וואלט, פאר'ן רעדקעגען דיך, אין א מאמענט פון משוגעת, פערצווייפלונג אדער האס, דער'הרג'עט א מענש, צי וואלסטו אזא איינעם געקאנט לי-בען? רעד גארנישט! הער ווייטער: ווען אנדערע וואלטען זיך דערוואוסט וועגען דעם, און מען וואלט דעם מענש אנ-געהויבען פערפאלגען און יאגען, ווי א ווילדע חיה, וואלסטו נעגאנגען נאך איהם?

א ציטערנדע האט זי אונאויפהערליך געקוקט אויף איהם מיט איהרע גרויסע, שווארצע אויגען: דאס הארץ האט זיך איינגעצעצען געווארפען אין איהר. פאר גרוים איבערראשונג האט זי נישט געקאנט ארויסרעדען קיין ווארט.

יעזשי האט זי נאך קיינמאל נישט געזעהען אזא שעהנע, ווי יעצט. ער האט געפיהלט, אז זיין מתורה זיין זיך, האט אויף איהר קאלאסאל געווירקט. זי האט אלץ ווייטער געשוויגען. ער האט פערשטאנען איהר שטילשווייגען. ער האט זיך ווידער גוט געפיהלט, ווי אמאל. ער איז געווארען זיכערער און אנגעהויבען גלויבען אין זיך. די שוואכקייט האט אין איהם דערוועקט א פרוי, וועלכע ער האט געליבט, און גע-וואלט מיטנעהמען מיט זיך. יעצט, זייענדיג זיכער, אז גם וועלען שוין גארנישט העלפען קיין שום סענטימענטען, איז ער געווארען ווידער יענער שרעקליכער מענש פון אמאל. עס האט זיך אין אהם דרוועקט זיין אמאליגער שטאלץ, פון יענע טעג, ווען ער איז אנטלאפען פון סיביר. ווען ער האט ערמארדעט טעמפעלהאף'ן און אזוי געוואלטיג בע'עולה'ט גוסטאוו'ן. ער איז ארוים מיט א געלעכטער. דאס לאכען האט פאני'ן אינגאנצען געמאכט אויפציטערן, און זי איז בלאס געווארען ווי די וואנט.

— אך, — האט יעזשי טריאומפירענדיג זיך געפרעהט — איך האב אויסגעצייכענט א שפיל געטאן מיין קליין קאמעדיעלע. יעצט איז מיר שוין קלאר דיין גאנצע ליבע צו מיר. איך בעדויער יעמווערע מינוט, וואס איך פערברענג היינט מיט דיר. איך בין געווען גענוג נאאיוו, וואס איך האב אויף דיר רחמנות געקריגען, און דיך געטוליעט צו זיך, ווי א קליין ארעם פויגעלע, וואס שטארבט פון הונגער אויפ'ן נאכ. דו האסט מסתמא געלאכט פון מיר אין די פויסטען, פון מיין נארישקייט! און איך האב געמיינט, אז דו שעהסט העכער ווי יעדע דורכשניטליכע פרוי, איך האב אין דיר גע-זעהען אזויפיל שעהנקייט, אזויפיל גוטע זייטען, און געמיינט, אז אויב דו האסט געקאנט ליבען אן'אפשטויסענדען מאנס-פערשוין, וועסטו פעהיג זיין צו שענקען דיינע געפיהלען אזא מענש, ווי איך בין... עס איז אבער געווען א קליין, אוים געמאכט מעשה'לע, די זיך איינגערעדט, אז דו וועסט נישט געהן מיט מיר. זיי פולקאם רוהיג, פאני, אז איך וועל דיך נישט צווינגען. מיט א מינוט צוריק האסטו נישט גע-וואלט געהן מיט מיר, יעצט זאג איך זיך אפ דיך מיטצונע-מען און איך דאנק דעם איבערשטען, וואס ער האט מיר ארייגעגעבען אזא געדאנק פאר דיר א שפיל צו טון אזא קאמעדיע. דו ביזט באמת נישט די פרוי, וועגען וועלכער איך האב גע'חלום'ט און אזוי לאנג געטראכט. דו ביזט א גאנץ פשוט'ע מיידעל! דו האסט גארנישט אזוינס אין זיך, וואס זאל דיך קאנען מאכען פאר א גרויסע געליבטע, דו האסט אבער גענוג צו ווערען א גאנץ געוועהנליכע קאקעטקע.

— און יעצט — האט ער ווייטער געצויגען זיינע ווער-טער, איבערייסענדיג אלע מאל זיי מיט א געלעכטער — וועסטו מוזען זיך פון דא ארויסטראגען. איך האב דיך ארויס-געשלעפט פון האטעל. און דארט וועסטו צוריקגעהן. איך בין דא בעי זיך. און דו וועסט זיך מוזען ארויסציהען פון דאנען. אהא! — יעצט הערסטו שוין מיט אפענע אויערען. דו האסט זיך נישט געריכט דערויף, הא?

ער האט ווייטער הארציג געלאכט.

— דו וועסט דאך אודאי נישט פערלאנגען פון מיר, אז איך זאל דא, אין מיין וואוינונג, פערטראגען דיינע ליבעס-שטיקלעך און שאנד-טאטען? די געסט איז מיינע, איך דאס זי געשאפען. איך האב דיך אריינגעזעצט אין איהר, מיינע-רונג, אז עס וועט זיך אויסהאדעווען פאר מיר א שעהנער, געראטענער פויגעל. און יעצט גיה פון דאנען!

ער האט א קלונג געטאן. פאני'ס דינסט איז אריינגע-קומען.

— פרעגט אייער מאדאם, וואס איהר האט יעצט צו טון — האט יעזשי זיך געווענדעט צו דער דינסט, נאר זעהענדיג, אז פאני שווייגט, האט ער אליין אנגעהויבען ארויסגעבען בעפעהלען.

ווען די דינסט איז ארוים, און ער איז ווידער געבליבען מיט פאני'ן אליין, האט ער געפיהלט, אז ער מוז נאך שפילען די ראל פון א ברוגז'ן.

יעצט האט ער אנגעהויבען זיין געמיין און זיי שטארק געזונדעלט. ער האט געהאט הנאה פון אזעלכע ווערטלעך, וואס האבען פאני'ן שטארק וועה געטאן. זי איז די גאנצע צייט געזעסען מיט אן'אראפגעלאזטען קאפ און געשוויגען. זי האט זיך אבער שטארק נישט איבערגעגעבען דערטויט, וואס זי וועט זיך מוזען טוט איהם שמרען, ווייל זי איז נישט ווען זיכער, אז איהר נייער פריינד און געליבטער, דער אינ-זשעניער פאוול בראנעצקי, וועט זיין בכח זי צו בעלייטען פאר דעם אלעם, וואס זי האט יעצט פערלוירען.

(דאס ווייטערע מארגען)

ווי האַלט עס מיט דער „ישיבת חכמי לובלין"

(ענדע פון זייט 6)

שפּראַכען.

אויף דער פראַגע פון אונזער מיטאַרבייטער וועגען אַמט פון ראָש-ישיבה, האָט הרב שפּירא ערקלערט:

— אין אַנהויב קאָן איך נישט האָבען קיין צוטרוי צו אַ נייעם מענש. איך וועל דעריבער אַליין אָנפירען מיט דער ישיבה, איך וועל בלויז איינלאַדען גרויסע רבנים מיטצוהעלפען מיר און אויב עס וועט זיך אַרויסווייזען, אַז מיין אַני-ווענהייט און אָנפירונג מיט דער ישיבה איז שאַטע נויטיג, בין איך גרייט צו רעזיגנירען פון רבנות און פערנעמען זיך בלויז מיט דער ישיבה.

אין אַ יאָהר אַרום נאָך דער ערעפנונג פון דער ישיבה ווערט פאַרגעזעהען דאָס קומען פון ראָגאַטשאָווער גאון, וועלכער געפינט זיך היינט אין דווינסק, ר' יוסף ראָזען אָדער ווי מען רופט איהם „ר' יאָשע דינעבורגער". ער ווערט היינט

בעטראַכט דורך דער גאַנצער רבנים-וועלט אַלס גרעסטער אויטאָריטעט. הרב הגאון ר' יוסף ראָזען איז שוין קיין עין-הרע אַ זקן פון 70 יאָהר. עס ווערט פאַר-געזעהען פון איהם אַ שיעור אין מאָל אין וואָך פאַר עלטערע תלמידים.

פון די ווייטערע ערקלערונגען פון הרב שפּירא דערוויסען מיר זיך, אַז די ביבליאָטעק ביי דער ישיבה פערמאָגט שוין 10 טויזענד בענדער, דערונטער 4000 איינצעלנע עקזעמפּלאַרען. די אויסזוכטען פון דער ביבליאָטעק זענען גלענצענדע. עס ווערען איבערגעשיקט גאַנצע אַרכיוועז. מענשען פערשרייבען אין די צוואות, אַז זייער ביבליאָטעקען זאָל מען איבערגעבען דער ישיבה אין לובלין. פון אַמעריקא זענען די טעג אַרויסגעשיקט געוואָרען 4000 בענדער דורכ'ן הרב ר' בנימין נוט אין ניו-יאָרק.

אונגאַרישער פאַרשטעהער ביים פעלקער-בונד פאָהרט קיין א"י

בודאַפּעסט. (יטא) דער אונגאַרישער פאַרשטעהער ביים פעלקער-בונד גראַף אַפּאָני, וועלכער געהערט צו די עלטסטע אונגאַרישע מלוכה-לייט, איז אָבגעפאָהרען אויף אַ לענגערען באַזוך קיין עגיפּטען און ארץ-ישראל.

צוזאַמענפאָהר פון ווילנער קהלה-רבנים

לוצק (יטא) דאָס מיניסטעריום פאַר בילדונג און רעליגיעזע ענינים האָט, ווי בעקאַנט צירקולאַריש פעראָרדענט אַז מען זאָל די מעטריקע בוכער איבערגעבען די נייאויסגעוועהלטע און בעשטעטיגטע קהלה רבנים. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט איז לויט דער איניציאַטיוו פון ווילנער וואָיעוואָדסטווע צוזאַמענגערופען געוואָרען דורכ'ן הינגען הויפּט רב הרב סאָראָטשקין אַ צוזאַמענפאָהר אין לוצק פון אַלע רבנים אויף וועלכין מיט פאָלגענדען טאָג אָרדנונג: מעטריקאַציע, רעליגיעזע און גזירות-פּאָליטישע ענינים. צווישען אַנדערען, איז אַרויסגעטראָגען געוואָרען אַ דאַנק די רעגירונג, וועלכע האָט אָפּגעשאַפט די צאַרישע „נאַלאָגשע-פּעניש". ד. ה. אַזוי גערופענע „קאַזיאָנע רבנות"... עס איז אויך אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס צו אונטערזוכען ביי דער מאַכט, אַז עס זאָל אַנערקענט ווערען די רעליגיעזע חתונות (ווי בעקאַנט האָט הער אינערן מיניסטער פעראָרדענט, אַז קינדער פון אַ חתונה, וואָס איז נישט פערשריבען אין די מעטריקאַלע בוכער און אַזעלכע זענען אין וואָהלין פערהאַן 50 פראָצ. — מוזען פערשריבען ווערען פאַר נישט געזעצ-ליכע-געבוירענע).

אויף יעדען רב איז אויך אַרויפגעלעגט געוואָרען אַ חוב צוזאַמענשטעלען אַ רשימה פון אַלע געפאַלענע זעלנער ביי איהם אין שטאָט און סביבה און דאָס זעלבע צושיקען צום לוצקער רב, הרב סאָראָטשקין, וועלכער וועט וועגען דעם פערעפענטליכען אין דער פרעסע, כדי אַזוי אַרום צו בעפרייען יודישע עלטערע פון „כבלי-חעיגין" די אויפזוכט איבער די איינהייטליכע פיהרונג פון די מעטרי-קאלע ביכער אין גאַנץ ווילנער וואָיע-וואָדסטווע האָט דער צוזאַמענפאָהר אָנ-פערטרויט דעם הרב סאָראָטשקין.

אַ דעלעגאַציע פון די רבנים: סאָ-ראָטשקין (לוצק), מאָרגענשטערן (לודמיר), לידסקי (קאָוועל), און גלאָוואַ (מושין) האָט שפּעטער דערלאַנגט אין וואָיעוואָדסטווע אַן אויספיהרליכען מע-מאָראַנדום וועגען די אָנגענומענע רעזאָ-לוציעס.

לעזט און אבאנירט דאס „לאָדזער טאָגעבלאַט"

טעלעגראַמען

סטודענטען-היים פאַר יודישע אקאַדעמיקער אין ווילנע

ווילנע (יטא) דאָ איז פאָרגעקומען די יעהרליכע פערזאַמלונג פון יודישען סטודענטען פעראיין, וואָס צעלט 1500 מיטגלידער. עס זענען אָנגעקומען פיל בעגריסונגען צום פעראיין. אויך פון קריסטליכען וועלט סטודענטען בונד און זשע-נעווע. מיט בעגייסטערטע רעדעס אויף דער פערזאַמלונג זענען אַרויסגעטרעטען פאַרשטעהער פון דער ווילנער קהלה, פון ראַבינאַט, פון ציוניסטישען לאַנד-קאָמיטעט א. א.

אויף דער פערזאַמלונג האָבען די ציוני-סטען געהאַט אַן איבערוויגענדע מעהרהייט און אַלס פאַר יצער איז אויפגעשטעלט געוואָרען ד"ר פוקסמאַן. עס איז מיטגעטיילט געוואָרען, דאָס אַ דאַנק די בעמיהונגען פון סטודענטען פעראיין און פון דער יודישער קהלה וועלען די יודישע אקאַדעמיקער אין ווילנע שוין דעם קומענדיגען יאָהר בעזיצען אַן אייגענע אַקאַדעמיש הויז פאַר 100 סטודענטען. די בוי-קאָסטען האָט זיך פערפליכטעט צו דעקען אַ געוויסע פערזאָן, וואָס ווינשט זיך צו בלייבען אַנאָנים.

פּראָפ. עדוארד מייער רעפערירט אין דער פריי-סישער וויסענשאַפטליכער אקאַדעמיע וועגען דער תנ"ך-עפּאָכע

בערלין. (יטא) אויף דער לעצטער זיצונג פון דער פילאָזאָפיש-היסטאָרי-שער סעקציע פון דער פרייסישער וויסענשאַפטליכער אַקאַדעמיע האָט דער בעקאַנטער געלעהרטער פּראָפ. עדוארד מייער געהאַלטען אַ רעפעראַט וועגען דער קולטורעלער, ליטעראַרישער און רע-ליגיעזער ענטוויקלונג פון די יודען אין דער עפּאָכע פון מלכים.

פּראָפ. מייער האָט נישט לאַנג גע-פייערט זיין 75-יעהריגען געבורטס-טאָג.

זאַל פילהאַרמאָניע נאַרוטאָוויטשאַ 20

דער שלאַגער פון די פערוויילונגען פון דעם היי-יעהריגען קאַרנאַוואַל

גראָיסע פּרעסע-רעדוטע

דעם 3. מערץ

דרוקזאַכען

„אַלערליי"

העכסטען שנעל, און פּראָמפּט אין דער פיינסטער אויס-פיהרונג און מאָדערנסטער שריפט אויסגעפערטיגט. —

קלעפּסידרעס

מערען אין פערלויף פון 1 שעה 1 געדרוקט און אויסגעקלעפּט אין דער גאַנצער שטאָט

בוכדרוקערי

ע. און מ. האַמבורסקי

פּיעטריקאָווער 16, טעלעפאָן 47

מעבאַנישע שלאָסעריי און ווייסעריי

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)

כ'נעם אָן פערשידענע שלאָסעריי-אַרבייט און אויטאָגענישע שווייסונגען אונטער גאַראַנטיע.

פּריוואַט-וואוינונג גדאַנסקאַ 20. וו. 17.

לעזט און אַבאָנירט לאָדזער טאָגעבלאַט

לעטשניצע

17 זגיערסקאַ 17, טעל. 16-83

אַלערליי קראַנקהייטען ווערען עמפאַנגען דורך ספּעציאַליסטיש דאָקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אָווענד.—מאַסאַזש, עלעקטריזאַציע, באַקען-שטעלען, קינסטליכע מיטגעזאַנ"ן-בעשטראַלונגען אימפּינגען געגען שקאַרלאַטינע.

בעזהש"ית

מודעה רבה לאוריתא

הנני מודיע בשער בת רבים שיצא לאור עולם הס'

„נפלאות הסבא קדישא"

מר"כק אדמו"ר הר"הק המפורסם בכל קצוי תבל רשכבה"ג מרן ר' ישכר בער זצ"ל מראדאשיץ,

בו יסופר נפלאות, וח"ת, ושיחותיו ומדרגותיו הנוראים מופתי העצומים, אשר קדש בהם שם שמים ברבים, וכל קורות ימי חייו מטרם התגלותו, עד יום הסתלקותו, אשר נפש הקורא יתענג בה' עונג רוחני, ויתלהב לבו לעבודתו ית"ש, ע"כ כל מי שלא זכה ב' עדין משכו וקחו לכם ברכה לתוך בתיכם, וזכות הצ"הק המובאים בתוך הספר יעמד לנו שנזכה להרמת קרן ישראל במהר הולגאולה שלמה ובנין ציון וירושלים בב"א.

הצעיר ראובן חיים אלכסנדר

בהר"הח מו"ה יוסף יהודא ז"ל מראדאשיץ

לאָדז, קאַמיענא 17

הערה: גם התמונה של הר"הק הנ"ל יש להשיג אצלי.

בעמערקונג: אזוי ווי ס'האָט איינער אַרויסגעגעבען מעשה-ביכלעך פון אדמו"ר הק' ר' אליעזר דוד זצ"ל מראַדאשיץ, און פון פאָרענט שטעהט אַ בילד, זאָל מען וויסען, אַז עס איז פולשטענדיג ליגענד, און עס איז אהן ערלויבניש פון הרבנים הצדיקים שליט"א מראַדאשיץ. מען איז איהם מזהיר מהיום והלאה זאָל אַזעלכעס נישט פּאַסירען, בפקודת בני הרה"ק מראַדאשיץ זי"ע הנ"ל.

אַדרעס שלי: R. Czarnicha, Łódź, Kamienna 17

היימעשע-גערלד

צו ביליגע צינזען

אויף בערלינער הייזער

בעזאָרגט שנעל

Ch. Regenwetter

S. 14, Stallschreiber № 33

Telefon: Dönhoff 4337.

ביטשריפטען-ביוראַ און סוחר'ישע עצות

ס'ווערט ערטיילט אַלערליי אינפאָרמאַציעס ווי אויך ווערט געפיהרט אַ פערמיטלונגס-אַבטיילונג אונטער דער פירמע

„OBRONA"

אינהאַבער: מאַקס בארנשטיין און קאָמפּ.

לאָדז, שיענקעוויטשאַ 15

ערלעדיגט אַלערליי ביטעס צום געריכט, אַדמיניסטראַטיווער מאַכט, סקאַרבאָווי און מיליטער-ענינים. בעמ.: אַ ספּעציעלע וועקסעל און שטייער - אַפּטיילונג. מיטאַרבייט פון ערשטקלאַסיגע פאַכמענישע כחות

דאָס ביוראָ איז אָפען פון 9—7 אָווענד.

צו וואָס ליידעט שמערצען?

פון אַדציסקיס, אַז אין 2 טעג קענט איהר זיי בעזייטיגען נוצענדיג דעם פלאַסטער „ראַדיקאַל" פּרייז נור 30 גראָשען אויך פלין „ראַדיקאַל" וואַשט אַפּ שמוץ און פלעקען פון אַלע קאָליר-טע שטאָף. פּרייז 50 גראָשען אַ פלעשעל. צו בע-קומען ביים ציימונגס - פערקויפער ווינער פּיעטריקאָווער 10

הלא חכמה תקרא, ותבונה תתן קולה,

בצדק כל אמרי פי, אין בהם נפתל ועקש, אשרי אדם שמע לי, לשקד על דלתותי יום יום. איבער דעם זאָלסטו קומען אין מיין רעכטסקאָנסולטענטען-ביוראָ צו

ה' מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17 זאַכאָדניאַ 52

טעלעפאָן 148-79

וואו ס'ווערט פּינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס אַדוואָלאַניעס, קלאַווזולעס, זאַפּעזפּיעטשע-ניעס אויף אַלע שטעט אין פוילען, וועגן דירות אין אוזשאַנד ראָזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

מיט אַכטונג

ד. מאַנעלאַ, רעכטסקאָנסולענט

פּיעטריקאָווער 17

א לאָקאַל

אויף פּיעטריקאָווער גאַס צווישען בענעדיקטאַ און מאָניושקי, געאייגענט פאַר אַ ביוראָ אָדער פאַר אַ געשעפט, פּאַרטער 2 פענסטער, זאָפאָרט איבערצוגעבען. צו ערפאַהרען אין אַדמיניסטראַציע אונטער „Sz."

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek, Tel. 18-26.

Od dnia 11-II do dnia 17-II 1930 r.

Harold Lloyd

w komedji

CORAZ PRĘDZEJ

Seanse BEZPŁATNE dla młodzieży szkół pow. filmu „Serce Azji" (Afganistan) o godzinie 11-ej i 13-ej.

מאן דלא ידע האי לאו גברא הוא (מועד קטן ס"ו)

אַלע יודען מוזען וויסען, אַז קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט פון פוילען, אַלע אַרט פּאַדאַניעס ווי: סאָנדאָווע, סקאַרבאָווע און אַדמיני-סטראַציינע אויך שותפות-אַקטען, וואָזי-נונגס-אַקטען, אַפּעלאַציעס, ווילאַנ-טשעניעס איבערזעצונגען (אויך העברע-איש) א. ז. וו. שרייבט און ערלעדיגט לויט'ן אוסטאַוו

רעכטסקאָנסולענט: י. ח. בוזין

לאָדז, אַגראָדאָוואַ 3.

(עגזיסטירט זייט 1910.) צוגענגליכע פּרייזען

וויכטיג פאַר דאַמען!

פאַר נאָר 2.50 זל. מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבער-אַרבייטע איך אויף בענצליך ניי. געדענקט די אדרעס:

23 זאַוואַדסקאַ 23

אין הויף. 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.

אַנמערק.: ניי היטען די לעצטע נייהייטען אין פּיינער ביליגער. 50 פּראָצ. ווי איבעראַל ויספּערטיגונג

„TOLA"

פוילישע שפּראַך

ווערט ערלערנט גרינדליך דורך אַ קורצער צייט

וואַסכאָדניאַ 29. וו. 3

אַבאָנעמענטס-פּרייז: [illegible] אַנאָנסען-פּרייז: [illegible]

Redaktor-wydawca B. Hamburski

Tłocznia: B. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.